

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
VASA YRKESHÖGSKOLA
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Mari Kaisla

AMPUMA-ASELUVAN PERUUTTAMINEN

Liiketalous ja matkailu
2014

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Mari Kaisla
Opinnäytetyön nimi	Ampuma-aseluvan peruuttaminen
Vuosi	2014
Kieli	suomi
Sivumäärä	66 + 3 liitettä
Ohjaaja	Tuula Hartman

Tämän opinnäytetyön aiheena oli ampuma-aselupien peruuttaminen. Tutkimusongelmana oli selvittää, millä kaikilla perusteilla ampuma-aselupia voidaan peruuttaa. Halusin selvittää, voidaanko ampuma-aselupa peruuttaa väärin perustein tai perusteettomasti.

Koska ampuma-aselupien peruuttamisesta on huonosti kirjallisuutta, olen käyttänyt lähteinä lähinnä ampuma-aselakia, rikoslakia, hallituksen esityksiä sekä Vaasan hallinto-oikeudessa ratkaistuja oikeustapauksia. Oikeustapauksia oli tutkittavana 17 kappaletta kaikkiaan. Oikeustapaukset ja laki auttavat paremmin ymmärtämään paitsi ampuma-aselupien perumista myös siihen liittyvää käytäntöä. Tutkimuksen tulokset liittyvät vuosina 2009 - 2014 ratkaistuihin tapauksiin.

Ampuma-aseluvan haltija voi menettää lupansa todella helposti. Kun ampuma-aselupa on peruttu, voi luvan haltija valittaa asiasta hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeus pyytää vastinetta saatuaan poliisilaitoksen vastauksen valitukseen. Yllättävän usein vastinetta ei anneta. Herää kysymys, miksi vastinetta ei anneta? Onko alkuperäinen valitus tehty lähinnä periaatteen vuoksi vai onko vastineen antaminen vaikeaa maallikolle? Harva käyttää apunaan julkista oikeusapua tai yksityistä lakimiestä.

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Liiketalous
Oikeushallinto

ABSTRACT

Author	Mari Kaisla
Title	Cancelling of a Firearm Permit
Year	2014
Language	Finnish
Pages	66 + 3 Appendices
Name of Supervisor	Tuula Hartman

This thesies studied the cancellation of a firearm permit. The research problem was to find out what justification there is to cancel a firearm permit. The aim was to find out if a firearm permit can be cancelled by false just or unfounded justifications.

Since there is almost no literature on the subject, the Finnish Firearm Law, penal code, government legislative proposals and cases solved by Vaasa Admisitrative Court were mainly used. I studied 17 cases. Legal cases and firearm law helped to understand the cancellations of firearm permits and the rules and standards according to them. The cases used in this thesies were solved between the years 2009 and 2014.

One can lose his/her firearm permit very easily. When the firearm permit has been cancelled, the permit holder can make an appeal to the administrative court. The administrative court will ask for a plea after they have received the police's report to the complaint. Surprisingly there is no plea in many of the cases. The question is why that is so. Has the original complaint been made just in principle or is it hard to give a plea? Not many of the appellants use public legal aid or private lawyers.

Keywords Finnish firearm law, firearm permit, cancelling of an firearm, storing of an firearm

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	4
2	SUOMEN AMPUMA-ASELAIN HISTORIAA	5
3	AMPUMA-ASE	7
	3.1 Ampuma-aseen ja sen osien deaktivointi.....	7
	3.2 Vaasan hallinto-oikeuden päätös, diaarinumero 00902/11/1602.....	8
4	AMPUMA-ASELUVAT.....	11
	4.1 Ampuma-aseluvan myöntäminen	11
	4.2 Ampuma-aseiden luvanvaraisuus	12
	4.3 Poikkeukset luvanvaraisuudesta	12
5	AMPUMA-ASELUVAN PERUMINEN.....	14
	5.1 Ampuma-aseluvan peruminen ampuma-aselain 67 § perusteella.....	14
	5.2 Ampuma-aselain 53 a §	16
	5.3 Väkivaltaista käyttäytymistä osoittava rikos	16
	5.4 Törkeä kuolemantuottamus: oikeustapaus hallinto-oikeudessa diaarinumero 02141/10/1602.....	18
	5.5 Vaasan hallinto-oikeuden tapaus, diaarinumero 01265/11/1602.....	19
	5.6 Rikoslain 50 luvussa 1-4 §:ssä käsitelty rikos	19
	5.7 Vaasan hallinto-oikeuden tapaus diaarinumero 02080/10/1602.....	21
	5.8 Ampuma-aserikos	26
	5.9 Törkeä ja lievä ampuma-aserikos	26
6	ASEEN HALTUUNOTTOKEINOT	27
	6.1 91 § Haltuunotto	27
	6.2 Väliaikainen haltuunotto.....	27
	6.3 Väliaikaisen haltuunoton kesto, 94 §	28
	6.4 Haltuunottoa ja väliaikaista haltuunottoa koskeva menettely.....	28
	6.5 Lupatodistuksen tai suostumuksen luovuttaminen ja palauttaminen.....	28
	6.6 Menettämisseuraamus ja rikoksen tekopaika.....	29

6.7	Kotietsintä.....	29
7	AMPUMA-ASEESTA HUOLEHTIMINEN SEKÄ SÄILYTYS	31
7.1	Aseen säilytys ja kuljetus.....	31
7.2	Esimerkkitapaukset aseiden luvattomasta säilytyksestä	31
7.3	Kuolinpesäasiat sekä varastettu ase	35
7.4	Poliisin tiedostot.....	36
8	AMPUMA-ASELAIN PÄIVITYS -ASELAKIEHDOTUS	
	LAUSSUNNOLLE	37
8.1	Tarkennuksia ampuma-aselakiin	37
8.2	Ampumaradat.....	38
8.3	Lääkäreiden ilmoitusvelvollisuus	38
8.4	Poliisin tiedonsaantioikeus.....	42
8.5	Vaasan hallinto-oikeuden oikeustapaus diaarinumero 01543/12/1602 ..	42
8.6	Luvattomien aseiden myynti poliisin toimesta	45
8.7	Vaasan hallinto-oikeuden tapaus diaarinumero 01332/13/1602.....	45
9	OIKEUDENKÄYNTI HALLINTO-OIKEUDESSA	48
9.1	Asian käsittely hallinto-oikeudessa.....	49
9.2	Päätös	50
9.3	Oikeudenkäynnin maksullisuus	50
9.4	Päätösten pysyvyys Vaasan hallinto-oikeudessa	51
9.5	Tilastokeskuksen tilasto ratkaisuihin.....	51
9.6	Poliisin tilastoa.....	53
10	VAASAN HALLINTO-OIKEUDEN MATERIAALI	55
11	JOHTOPÄÄTÖKSIÄ.....	57
	LÄHTEET.....	60
	LIITTEET	

LIITELUETTELO**LIITE 1.** Lähdeviittaukset**LIITE 2.** Kyselykirjeet Vaasan hallinto-oikeudelle ja Poliisihallitukselle

1 JOHDANTO

Kiinnostuin tästä aiheesta ollessani työharjoittelussa Vaasan hallinto-oikeudessa työharjoittelussa vuonna 2012. Hallinto-oikeudet käsittelevät luvanhaltijoiden valitukset, kun ampuma-aselupa on päätetty ottaa pois poliisilaitoksen toimesta ja luvanhaltija on tyytymätön päätökseen. Aihe on ajankohtainen kasvaneiden väärinkäytösten, uudistuneen ampuma-aselain ja tiukentuneiden säännösten takia. Työlläni ei ole toimeksiantajaa.

Työssäni olen käsitellyt lainsäädäntöä, tutkinut hallituksen esityksiä, lukenut kirjallisuutta ja tutkinut oikeustapauksia Vaasan hallinto-oikeudessa. Lopputyön kirjoittaminen oli mielenkiintoista ja opettavaista aikaa muun muassa lain sisäistämisen kannalta. Olen tutkinut myös poliisin ohjeita ampuma-aseluvista sekä muun muassa aseiden deaktivoinnista.

Työ on rajattu koskemaan lähinnä harrastuskäytössä olevia ampuma-aselupia sekä ampuma-aseita ja niiden mahdollisia poisottoja. En ole käsitellyt työssäni kaasusumuttimia tai kaasusumutinlupia, jotka on myös ampuma-aseissa mainittu.

Saatuun ampuma-aseluvan peruuttamispäätöksen, luvanhaltija voi valittaa asiasta hallinto-oikeuteen. Työssä on käsitelty lyhyesti oikeudenkäyntiä hallinto-oikeudessa yleisesti sekä varsinaisia oikeudenkäyntitapauksia selvittämään miksi ampuma-aselupa on otettu pois.

2 SUOMEN AMPUMA-ASELAIN HISTORIAA

Suomen ampuma-aselaki annettiin ensimmäisen kerran 27.1.1933, ja siihen on sittemmin tehty useita muutoksia ja korjauksia. Uusi laki korvasi vuonna 1998 tuon edellisen lain. Vuonna 1998 tiukennettiin luvan saamista ja perusteet tiukentuiivat. Myös aseiden säilytystä alettiin säännellä tarkemmin. (Ampuma-aselaki)

Hallituksen antama esitys Eduskunnalle (HE 106/2009) laiksi ampuma-aselain muuttamisesta sisälsi tavoitteen aseturvallisuuden lisäämisestä. Käsiaseita, pienoispistooleita ja revolvereja koskevia säännöksiä ehdotettiin uudistettaviksi. Lakiesityksessä haluttiin nostaa aseluvan hakijan ikärajaa 18 vuoteen ja käsiaseiden osalta 20 vuoteen. (HE 106/2009)

Ampumaurheilu- ja ampumaharrastusperusteella hankkimisluvan voisi saada vain henkilö, jolla on yhdistyslain mukainen jäsenyys. Metsästysperusteella luvan saisi tämän uudistuksen jälkeen vain henkilö, joka voi esittää riistanhoitoyhdistyksen antaman todistuksen harrastuksesta. Käsiaselupia säänneltäisiin siten, että luvan voimassaololle tulisi määräaika, jonka puitteissa pitäisi myös esittää todistus aktiivisesta harrastuksesta. Luvanhakijoille tulisi myös soveltuvuustestit. Poliisille tulisi olla lupa tehdä kotitarkastuksia, joissa voidaan todeta, että aseita säilytetään oikein. (HE 106/2009)

11.2.2011 tulleissa muutoksissa oli mukana muun muassa se, että aseluvan haltijalla on velvollisuus osoittaa todistus harrastuksestaan. Todistuksen esittämistä ei edellytetä luvanhaltijoilta, joiden hallussapitolupaa koskeva hakemus on jätetty ennen kyseessä olevan lain voimaantuloa. (HE 106/2009)

Muutoksia lakiin on tullut laissa, joka tuli voimaan 1.1.2014. Muutos koskee viittä pykälää. Pykälä 91 käsittelee haltuunottoa. Kun asealan elinkeinolupa tai yksityistä käyttöä varten annettu hallussapitolupa on rauennut tai peruutettu, tulee poliisin tehdä päätös ampuma-aseen, sen osien sekä patruunoiden ottamisesta poliisin haltuun, ellei niitä ole luovutettu asianmukaisen luvan haltijalle. Aiemmin ne piti

oma-aloitteisesti ilmoittaa ja luovuttaa poliisille. Haltuunottopäätös raukeaa jos ampuma-aseen osalta on tehty pakkokeinolain mukainen takavarikko tai jos esine on tuomittu valtiolle menetetyksi. (HE 106/2009)

Ampuma-aselain pykälässä 97 mainitaan kotietsintä, mutta tässä pykälässä muutos koskee muuttuneita pakkokeinolakia ja poliisilakia. Poliisilla on oikeus päästä kansalaisen kotiin ottamaan haltuunsa ampuma-ase tai sen osia. (Ampuma-aselaki 97 §)

Muutoksista keskeisimpänä voidaan lähinnä mainita sanamuotomuutokset, kuten myös pykälässä 117, jossa todetaan, että lupatodistus ja Euroopan ampuma-asepassi sekä ampuma-aseet ja niiden osat on pyynnöstä esitettävä poliisille, rajavartiolaitosviranomaiselle tai Metsähallituksen virkamiehelle, jolla on poliisilain myöntämät erityiset poliisivaltuudet. Pykälässä 117 on ollut väliaikainen voimassaolo lokakuusta joulukuuhun 2013. (Ampuma-aselaki)

Hallituksen esityksessä esitettiin myös muutama pykälä, joita lain soveltamisala ei koskenut. Niissä käsiteltiin muun muassa pykälää 17, momentit 13 ja 14, jotka koskevat Euroopan unionin jäsenvaltioiden virkamiesten ampuma-aseiden siirtoa Suomeen tai Suomesta sekä niiden hallussapitoa. Momentti 14 käsittelee kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaista *Yhdistyneiden kansakuntien yleis-*sopimusta täydentävän laittoman kaupan torjuntaa tai valmistusta sekä kyseessä olevien esineiden vientiä tai kauttakuljetusta. Myöskään pykälän 36 mainitsema kaupallinen kauttakuljetuslupapykälä ei muutu. (HE 85/2013)

3 AMPUMA-ASE

Ampuma-ase on väline, jolla ruutikaasupaineen, nallimassan räjähdyspaineen tai muun räjähdyspaineen avulla voidaan ampua luoteja, hauleja tai muita ammuksia tai lamaannuttavia aineita siten, että siitä voi aiheutua vaaraa ihmiselle. Ampuma-ase on myös sellainen esine, joka muistuttaa ampuma-asetta ja joka rakenteensa tai valmistusmateriaalinsa puolesta on ilman erityistietoja ja -taitoja muunneltavissa toimivaksi ampuma-aseeksi. (Ampuma-aselaki 1 luku 2 §)

Ampuma-aseeksi ei lasketa sellaisia välineitä, jotka eivät ole ilman erityistietoja tai -taitoja muunnettavissa ihmistä vahingoittaviksi aseiksi. Tällaisia välineitä ovat muun muassa rakennustöissä käytettävät ja siihen tarkoitukseen suunnitellut ja siihen tarkoitukseen valmistetut naulakoneet. Tällaisia välineitä eivät myöskään ole hengenpelastuksessa tai tieteellisessä tai teolliseen käyttötarkoitukseen käytettävät ja valmistetut välineet. Myöskään pysyvästi ampumakelvottomaksi tehdyt ampuma-aseet eivät ole kyseessä olevia välineitä. (Ampuma-aselaki 1 luku 2 §)

3.1 Ampuma-aseen ja sen osien deaktivointi

Ampuma-ase tehdään ampumakelvottomaksi siten, että kaikki ampuma-aseen toiminnan kannalta olennaiset osat tehdään toimintakelvottomiksi. Osia ei *deaktivoinnin* jälkeen voi poistaa, asentaa uudelleen tai muutenkaan muuttaa tarkoituksena tehdä ampuma-aseesta uudelleen ampumakelpoista. Deaktivoinnissa muun muassa ampuma-aseen piippu, patruunapesä ja lukkolaite sekä runko kiinnitetään toisiinsa siten luotettavasti, ettei niitä voi enää poistaa. Deaktivoinnissa aseensa osia muokataan esimerkiksi patruunapesään aukkoja tekemällä tai tekemällä piippuun reikiä, joita tulee olla vähintään kaksi. Sulkulaitteen voi deaktivoida esimerkiksi poistamalla iskupohja kokonaan tai vähintään 10 millimetrin syvyydeltä. (Poliisi.fi)

Koko ampuma-asetta pidetään deaktivoituna eli toimintakelvottomana jos iskupohjan sisältävä sulkulaitteen osa, patruunapesä tai sitä vastaava osa sekä piippu

tai putki on muutettu niin että aseella ampuminen on pysyvästi estetty. Osia voidaan hitsata toisiinsa tai runkoon. Kun muutokset on tehty, ei asetta voi enää käyttää alkuperäiseen tarkoitukseensa. Muutosten tulee olla niin pysyviä, että aseenn uudelleen toimintakykyiseksi vaatisi huomattavaa taitoa ja vaivaa. (Poliisi.fi)

Toimintakelvottomaksi tehdyn aseenn tai deaktivoitujen osat toteaa toimintakyvyttömiksi kotikunnan poliisilaitos. Tästä tehdään asianmukainen rekisterimerkintä kyseessä olevan ampuma-aseenn tai aseenn osan ja luvanhaltijan poliisinn rekisterissä oleviin tietoihin. Asiakkaalle voidaan antaa todistus pyynnöstä aseenn toimintakelvottomaksi tekemisestä. (Poliisinn ohje ampuma-aseenn deaktivoinnista)

3.2 Vaasan hallinto-oikeuden päätös, diaarinumero 00902/11/1602

Poliisihallitus oli hylännyt X:n hakemuksen hallussaan olevan itselataavalla kertatulella toimivan .223 kaliiperin kiväärin muuntamisesta muu ase –luokkaan kuuluvaksi aseeksi. X:n tarkoituksena oli ollut muuttaa aseenn perä teleskooppimalliseksi siten, että kokoon painettuna perän pituus olisi ollut alle kiväärin mitan. Muunnettua asetta olisi ollut tarkoitus käyttää asiakasryhmien aseennkäsittelyn koulutuksissa, Smith & Wesson –aseiden proomotioissa ja ilmapuolustuspiirinn reservin sotilaspoliisi- ja vartiokomppanioidenn kriisiajann henkilöstönn koulutuksissa. Lisäksi asetta olisi käytetty edellä mainittuihin liittyvissä harjoitteluissa, jota tehtäisiin sovelletun reservinn ammunnan ja practical-ammunnan keinoin. Kiväärimittainen ase ei ole X:n käyttötarkoitukseen riittävä koska ammattimaisessa ampuma-aseenn käsittelyssä, kuten sotilastehtävissä ja kilpa-ammunnassa ei oikeanlaista koulutustavoitteiden mukaista ampuma-asentoa voida sillä saavuttaa.

X vaati poliisilaitoksen päätöksen kumoamista ja aseenn muuntamislupaa myönnettävän hänelle hakemuksen mukaisesti. Perusteluina X oli esittänyt, ettei ampumaselainsäädännössä ole mainintaa muu ase – luokkaan kuuluva ase olisi sen vaarallisempi kuin mikä tahansa muukaan ampuma-ase. X oli kertonut olevansa henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan luotettava ja sopiva muu ase – luokan aseenn hallussapitoon ja että hänellä on riittävä kokemus ampuma-aseista. X:llä oli ennes-

tään taskuase ja pistooli, eikä tämä uusi ase olisi ollut niitä vaarallisempi. Lisäksi kiväärin perän hankkiminen on sallittua, ja kuka tahansa voi vaihtaa perän irrottamalla ruuvin perästä, jolloin ase muuttuu hakemuksen mukaiseksi muuksi aseeksi. Poliisilaitoksen päätöksen perustelu aseiden mahdollisesta väriin käsiin joutumisesta ei yksittäisen luvan osalta ole ampuma-aselain hengen mukainen peruste hylätä hakemusta.

Etelä-Pohjanmaan poliisilaitos on lausunnossaan muun muassa todennut, että poliisin aselupakäytäntöjen yhtenäistämisohjelmien mukaan kiväärin ja muu ase - luokan välinen pituusraja on selkeä tapa rajata lupien antamista yleisen järjestyksen ja turvallisuuden kannalta. X on aiemmin saanut hallussapitoluvan kiväärille aktiiviseen urheiluammuntaan. X:n muille antama koulutus olisi ollut toissijainen käyttötarkoitus ja tähän asetta olisi luultavimmin käytetty harvoin. Pelkästään koulutustavoitteiden saavuttamisen vaikeutuminen ei ole riittävä peruste myöntää haettua lupaa. Asetyypiltään muunnetulle ampuma-aseelle on oltava myös hyväksyttävä käyttötarkoitus. Tässä tapauksessa muu ase -luokkaan kuuluva ase on helposti kätkettävissä tulivoimaisuudeltaan haluttu ja vaarallinen väärissä käsissä.

Poliisihallituksen valtioneuvoston puolesta on antanut lausunnon ja X on antanut lausuntojen perusteella vastineensa. X:lle on varattu tilaisuus esittää lisäselvitystä siitä, mikä on muunnettavaksi haetun aseiden nykyinen kokonaispituus, millä tavoin aseiden perän muuttaminen on teknisesti tarkoitusta toteuttaa sekä siitä, mikä on muunnetun aseiden kokonaispituus vähimmillään kyseessä olevan toimenpiteen jälkeen. X on toimittanut lisäselvityksen asiassa ja selvitys on lähetetty Pohjanmaan poliisilaitokselle tiedoksi.

Hallinto-oikeus kumosi poliisilaitoksen päätöksen ja palautti asian sille käsiteltäväksi. Ampuma-aselain 6 §:n 2 momentin 12 kohdan mukaan muulla ampuma-aseella tarkoitetaan asetta, joka rakenteeltaan, mitoiltaan ja ominaisuuksiltaan poikkeaa tässä pykälässä määritellyistä ampuma-aseista. Ampuma-aselain 12 §:n 1 momentin mukaan ampuma-aseiden muuntamisella tarkoitetaan toimenpidettä, jonka seurauksena muun muassa aseiden tyyppi muuttuu. Lupaviranomaisen on

kussakin yksittäistapauksessa harkittava, minkälaiseen ampuma-aseeseen lupa annetaan. Ampuma-aseen teknisen rakenteen muuttamista siten, että muun muassa aseiden tyyppi muuttuu, pidetään momentissa tarkoitettuna ampuma-aseiden muuttamisena. Aseiden muuntuneet ominaisuudet ja helppo kätkeävyys on otettava huomioon lupaharkinnassa. Ampuma-aseiden 18 § mukaan ampuma-aseiden muuttaminen on luvanvaraista ja lupa voidaan antaa jos luvan antamiselle on hyväksyttävä peruste eikä ole syytä epäillä että lupa tai sen nojalla hankittuja tai hallussa pidettyjä esineitä käytetään väärin.

X on poliisilaitoksen hyväksymä ja tuntema ampuma-aseiden käyttäjä ja asealan ammattilainen. X pitää kiväärimittaista asetta käyttötarkoitukseensa sopivattomana, koska esimerkiksi sotilastehtävissä ja kilpa-ammunnassa oikeanlaista koulutustavoitteiden mukaista ampuma-aseita sillä ei voida saavuttaa. Lisäksi X:n koulustehtävissä päällään olevien varusteiden koot vaihtelevat. Kyseinen ase olisi parempi ase eri varustuksien kanssa ja sopivampi eri käyttötilanteissa. X oli toimittanut teknisen selvityksen aseiden muuttamisesta.

Jos aseiden perä muutettaisiin teleskooppimalliseksi, muuttuisi aseiden tyyppi. Aseiden toimintatapa ja kaliiperi olisi pysynyt samana. X oli esittänyt hyväksyttävät perustelut hakemuksen kohteena olevan kiväärin muuttamiseksi paremmin hänen harjoittamassaan ammattimaisessa ampuma-aseiden käyttöön soveltuvaksi aseeksi. Kokonaismuutos aseiden kannalta olisi pieni, ettei sillä ole mainittavaa merkitystä aseiden kätkeävyys suhteen verrattuna alkuperäiseen kivääriin. Oli otettava huomioon myös X:n kokemus ampuma-aseiden käyttäjänä ja asealan tunnustettuna ammattilaisena sekä hänen henkilökohtaiset ominaisuutensa, hallinto-oikeus arvioi, ettei ole syytä epäillä hakemuksen kohteena käytettävän aseiden väärinkäyttöä. Tämän vuoksi poliisilaitos ei olisi saanut hylätä hakemusta.

4 AMPUMA-ASELUVAT

4.1 Ampuma-aseluvan myöntäminen

Ampuma-aseluvan myöntää *poliisi*. Poliisi myöntää myös aseiden osien hankkimiseen ja hallussapitoon oikeuttavia lupia. Luvat myöntää kotikunnan poliisilaitos. Lupahakemus pitää jättää poliisilaitokselle henkilökohtaisesti. Ampuma-aseen ja kaasusumuttimen hankintaan ja hallussapitoon oikeuttava lupa voidaan antaa myös Suomessa rekisteröidylle tai julkista tehtävää hoitavalle yhteisölle ja säätiölle. Ampuma-aseen ja aseiden osien hankkimiseen ja hallussapitoon on oltava hyväksyttävä käyttötarkoitus, ja hakijan pitää täyttää hankkimisluvan saajaa koskevat edellytykset. Hankkimislupaa haettaessa on oltava mukana passi tai henkilökortti, hakemuksen perustelut kirjallisina ja muut hakemuksen perustelemiseen tarvittavat asiakirjat sekä sotilaspassi, siviilipalvelustodistus, kutsuntatodistus tai todistus palvelusta vapauttamisesta. Hankkimislupa on voimassa kuusi kuukautta muilla kuin asekeräilijöillä, joille se on voimassa vuoden. Hankkimis- ja hallussapitoluvan nojalla hankittu ampuma-ase tai aseiden osa on esitettävä luvan myöntäneellä poliisilaitoksella 30 päivän kuluessa ampuma-aseen tai aseiden osien hankkimisesta, mutta kuitenkin ennen hankkimisluvan voimassaolon päättymisestä. (Poliisi.fi, Ampuma-aselaki 5 luku)

Ampuma-aseiden hankkimiselle pitää olla hyväksyttävä käyttötarkoitus. Hyväksyttävä käyttötarkoitus on esimerkiksi metsästyslainsäädännön mukaan sallittu eläinten ampuminen. Myös esimerkiksi ampuminen harrastuksena tai *ampumaurheilu* taikka työ, jossa ase on välttämätön, ovat hyväksyttäviä käyttötarkoituksia. Lupa voidaan myöntää myös näyttöä, kuvausta tai muuta vastaavaa esitystä varten, museoon tai kokoelmaan säilytettäväksi tai jopa muistoesineenä säilytystä varten. Myös merkinantoaseet ovat luvanvaraisia aseita. (Ampuma-aselaki, 5 luku, 43 §)

4.2 Ampuma-aseiden luvanvaraisuus

Ampuma-aselupia käsitellään ampuma-aseissa toisen luvun 18 §:ssä. Luvanvaraista on ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten siirto ja tuonti Suomeen sekä siirto ja vienti Suomesta. Myös kauttakuljetus kaupallisessa tarkoituksessa, kauppa, hankkiminen, hallussapito ja valmistaminen on luvanvaraista toimintaa. Ampuma-aseiden ja aseiden osien korjaaminen ja muuntaminen tai kaupallisessa tarkoituksessa ampumaradan pitäminen sekä ampuma-aseiden käyttöön kouluttaminen on luvanvaraista toimintaa. Lupa voidaan myöntää, jos luvan antamiselle on hyväksyttävä peruste eikä ole syytä epäillä väärinkäyttöä luvan tai luvan myöntämiin esineisiin. (Ampuma-aselaki 2 luku, 18 §)

Ampuma-aseissa, pykälässä 19 a on kielto, jonka mukaan ampuma-asetta ei saa laittomasti valmistaa Suomeen maahantuoduista tai siirretyistä aseiden osista. Myöskään Suomessa laittomasti kaupatuista aseiden osista ei saa valmistaa ampuma-asetta. (Ampuma-aselaki 2 luku 19 a §)

4.3 Poikkeukset luvanvaraisuudesta

Ampuma-aselain mukaan luvanvaraista ei ole esimerkiksi ampuma-aseiden, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten vienti yksityistä tarkoitusta varten. Jos aseiden hankkijalla tai hallussapitäjällä on oikeus kyseisen aseiden osia vastaavista aseiden osista kootun ampuma-aseiden hallussapitoon. Luvanvaraista ei myöskään ole äänenvaimentimien hankkiminen, hallussapito tai luovuttaminen.

Jos hankkija tai hallussapitaja on asekeräilijä ja pitää virallista tiedostoa, tai jos henkilö harjoittaa ammattimaista tavaroiden kuljettamista, ei aseiden, osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten kuljettaminen ole luvanvaraista. Yksityistä tarkoitusta varten patruunoiden valmistus ei ole luvanvaraista mutta kyseessä tulee olla muu kuin erityisen vaarallisen patruunan valmistus. Jos asetetaan haluaa korjata yksityistä tarkoitusta varten, on oltava asianmukainen lupa. Tilapäisesti Suomen aluevesillä olevassa ulkomaalaisessa huvi- tai kauppa-alueessa voidaan pitää merkinantopistoolia eikä siihen tarvita lupaa.

Mustaruutiaseita, jotka on valmistettu ennen 1890, saa kuljettaa ja säilyttää ilman ampuma-aselupaa. Näin vanhojen mustaruutiaseiden säilyttäminen museossa ei myöskään ole luvanvaraista mutta näillä aseilla ei voida ampua. Ampuma-aseasioita käsittelevä *sisäasiainministeriö* voi antaa säännöksiä muidenkin asehistoriallisesti arvokkaiden vanhojen ampuma-aseiden vapauttamisesta luvanvaraisuudesta. (Ampuma-aselaki 2 luku 19 §)

5 AMPUMA-ASELUVAN PERUMINEN

Ampuma-aselupa voidaan perua monellakin perusteella. Ampuma-aselain 67 §:ssä käsitellään ampuma-aseluvan peruuttamista. Alkoholien väärinkäyttö esimerkiksi *rattijuopumus*, minkäänlainen huumeiden käyttö tai hallussapito ja ampuma-aseen *säilytys- tai käyttörikos* riittää peruuttamaan ampuma-aseluvan. Ampuma-aselupien peruuttamisista ja oikeustapauksista on käsitelty tässä luvussa tarkemmin.

5.1 Ampuma-aseluvan peruminen ampuma-aselain 67 § perusteella

Ampuma-aselain 67 §:ssä käsitellään ampuma-aseluvan peruuttamista. Ampuma-aseen, aseosan, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten hankkimiseen tai hallussapitoon oikeuttava lupa on peruutettava, jos luvanhaltija sitä pyytää. Alaikäisen aselupahaltijan huoltajat voivat peruuttaa ampuma-aseen, aseosan, patruunoiden tai erityisen vaarallisten ammusten hallussapitoon oikeuttavan luvan antamista koskevan suostumuksensa, tällöin lupa voidaan perua. (Ampuma-aselaki 67 §)

Jos hallussapitoluvan haltija tai valtio peruuttaa 54 §:n 1 momentissa tarkoitetun suostumuksen, voidaan lupa peruuttaa. Pykälän 54 ensimmäinen momentti käsittelee rinnakkaislupia. Ampuma-aseeseen on siis alkuperäisen luvanhaltijan suostumuksella annettu rinnakkainen oikeus hallussapitoon eli rinnakkaislupa. Valtion suostumuksella voidaan myös antaa valtion omistamaan ampuma-aseeseen tai aseosaan rinnakkaislupa. Keräilykokoelmaan kuuluvaan ampuma-aseeseen tai aseosaan voidaan antaa rinnakkaislupa vain asekeräilijälle. (Ampuma-aselaki 5 luku 54 §)

Lupa voidaan peruuttaa, jos luvanhaltija on syyllistynyt väkivaltaista käyttäytymistä osoittavaan rikokseen. Näitä käsitellään enemmän kappaleessa 5.2. Rikoslain 50 luvun 1-4 pykälät käsittelevät huumausainerikoksia. Rikoslain 50 a. luvun 1-4 pykälät käsittelevät alkoholirikoksia.

Rikoslain 50 a luvun mukaan esimerkiksi alkoholijuomien tai väkiviinan valmistus, maahantuonti, myyminen tai välittäminen on rikos. Väkiviinan hallussapito tai kuljetus on rangaistava teko. Alkoholijuoman hallussapito myyntitarkoituksessa tai muun laittomasti valmistetun tai maahantuodun alkoholijuoman hallussapito ja kuljetus on rikos. Jos kyseessä on *törkeä alkoholirikos*, voidaan rikoksente kijä tuomita vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi. Törkeäksi alkoholirikokseksi luetaan muun muassa se, että rikoksen kohteena on huomattavan suuri määrä alkoholijuomaa tai väkiviinaa tai rikosta suoritettaessa tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä. Kun rikoksente kijä toimii järjestäytyneen ryhmän jäsenenä eli kun ryhmän tarkoituksena on saada huomattavaa rahallista hyötyä rikoksesta tai jos alkoholia välitetään häikäilemättömällä tavalla alaikäisille tai toisen riippuvaista asemaa hyväksi käyttäen, on kyseessä törkeä alkoholirikos. Myös yritys on rangaistava mutta lievemmin rangaistuksin. (Rikoslaki 50 a luku, 1-2 §)

Lievä alkoholirikos käsittää sen, että alkoholijuoman tai väkiviinan määrä on vähäinen tai että muut rikokseen liittyvät tekijät ovat kokonaisuutena arvostellen vähäisiä. Silloin rikoksente kijä voidaan tuomita sakkoon tehtyään lievän alkoholirikoksen. (Rikoslaki 50 a luku 3§)

Luvanhaltijaan aselupa voidaan peruuttaa myös, jos hän on syylistynyt muuhun rikokseen, joka osoittaa hänet sopimattomaksi hankkimaan tai pitämään hallussa ampuma-aseita, aseiden osia, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia. Jos luvanhaltija on syylistynyt ampuma-asetta käyttäen tehtyyn rangaistavaan tekoon tai jos luvanhaltija on rikkonut lupaehtoja tai muuten osoittanut piittaamattomuutta ampuma-aseita tai aseiden osia tai erityisen vaarallisia ammuksia koskevien sääntöjen noudattamisessa. (Ampuma-aselaki 67 §.)

Kun luvanhaltijaa on hänen terveydentilansa taikka omaa tai toisen turvallisuutta vaarantavan elämäntapansa tai käyttäytymisensä vuoksi pidettävä sopimattomana hankkimaan tai pitämään hallussa ampuma-aseita tai muita laissa ampuma-aseiksi

ja niiden tarvikkeiksi luokiteltavia asioita, tulee aseluvan peruutus kyseeseen. (Ampuma-aselaki 67 §.)

Kappaleessa 5.4. on kerrottu Vaasan hallinto-oikeudessa ollut oikeustapaus, jossa luvanhaltijan itseä ja muita vaarantava käytös oli otettu huomioon.

Kun luvanhaltija on muuten kuin tilapäisesti lopettanut ampuma-aseen kantamisen tai luonnollinen henkilö ei luvanhaltijana ole 53 a §:ssä tarkoitetulla tavalla osoittanut käyttävänsä ampuma-asetta hyväksyttävään käyttötarkoitukseen tai kun ampuma-aseen hallussapito ei enää ole työn vuoksi välttämätöntä, tai jos ampuma-ase tai aseosa on kadonnut tai anastettu, ampuma-aselupa peruutetaan. (Ampuma-aselaki 67 §.)

5.2 Ampuma-aselain 53 a §

Ampuma-aselain 53 a § käsittelee harrastustoimintaa ja sen jatkumisen osoittamista. Henkilö, jolla on metsästyslainsäädännön mukaan lupa ampua eläimiä, harrastaa ampumaurheilua tai näytöstä, kuvausta tai muuta vastaavaa esitystä varten ampuma-aseen toistaiseksi voimassa oleva hallussapitolupa, on viiden vuoden kuluessa luvan antamisesta ja tämän jälkeen viiden vuoden välein toimitettava lupaviranomaiselle todistus harrastuksestaan. Tarvittavia todistuksia ovat ampuma-asekouluttajan antama todistus ampumaurheilun ja -harrastuksen aktiivisesta harrastamisesta, riistanhoitoyhdistyksen antama todistus loukku- tai luolapyynnin aktiivisesta harjoittamisesta tai muutoin annettava luotettava selvitys ampuma-aseen käytöstä näytökseen, kuvaukseen tai muuhun vastaavaan esitykseen. Lupaviranomainen voi tarvittaessa vaatia luvanhaltijaa esittämään harrastuksestaan muitakin selvityksiä.

5.3 Väkivaltaista käyttäytymistä osoittava rikos

Aselupa voidaan peruuttaa henkilön tehtyä rikoslain 21 luvussa mainitun rikoksen. Rikoslaisissa mainitaan tappo, murha, surma ja lapsensurma. Toisessa pykälässä on mainittu erikseen virkamiehen murha, silloin kun virkamies on virkansa

puolesta ollut ylläpitämässä järjestystä tai turvallisuutta tai muuten toimittamassa virkaansa. Nainen, joka synnytyksen jälkeisessä uupumuksessa tai ahdistuksessa on surmannut lapsensa, on tuomittava lapsensurmasta vankeuteen neljästä kuu-kaudesta neljään vuoteen. (Rikoslaki 21 luku)

21 luvussa mainitaan myös *pahoinpitely, törkeä pahoinpitely, lievä pahoinpitely* ja *toisen henkeen tai terveyteen kohdistuvan törkeän rikoksen valmistelu*. Pahoinpitelyssä on toiselle tehty ruumiillista väkivaltaa, aiheuttaa kipua toiselle tai saa toisen tiedottomaan tai sitä vastaavaan tilaan, saa teostaan sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta. Jos toiselle aiheutuu vaikea ruumiinvamma, vakava sairaus tai hengenvaarallinen tila tai teossa käytetään erityistä raakuutta, julmuutta, ampuma-asetta tai teräasetta, saa tekijä yhdestä kymmeneen vuoteen vankeutta. (Rikoslaki 21 luku)

Myös ampuma-aseen, teräaseen tai vastaavan hengenvaarallisen välineen hallussapito sekä mainitunlaisten rikosten suunnittelu tai rikoksen tekemisen lupaaminen on rangaistava teko. Toisen palkkaaminen tällaisen rikoksen suorittamiseen on myös rikollista. (Rikoslaki 21 luku)

Kuolemantuottamus, törkeä kuolemantuottamus vammantuottamus tai *törkeä vammantuottamus* kuuluvat samaan lukuun edellisten kanssa. Törkeästä kuolemantuottamuksesta ja ampuma-aseluvan peruuttamisesta on esimerkkitapaus Vaasan hallinto-oikeuden ratkaisemasta oikeustapauksesta kappaleessa 5.3. Huolimattomuudellaan toiselle ruumiinvamman tai sairauden aiheuttaminen on rikoslaissa mainittu rangaistava teko. Jos henkilö osallistuu tappeluun tai hyökkäykseen, jossa ihmiselle tahallaan aiheutetaan vaikea ruumiinvamma tai sairaus ja jossa on monta osallista ja tappelun olisi voinut välttää, tuomitaan hänet sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. (Rikoslaki 21 luku)

Vaasan hallinto-oikeuden käsittelemä tilapäinen haulikon haltuunotto on käsitelty kappaleessa 5.4.

Luvussa 21 on lisäksi mainittu *heitteillepano* eli henkilö on jättänyt toisen kansalaisen avuttomaan tilaan tai muuten jättää ihmistä auttamatta tai tietää toisen olevan hengenvaarassa eikä auta häntä, voidaan hänet tuomita sakkoihin tai vankeuteen. (Rikoslaki 21 luku, 14 §)

5.4 Törkeä kuolemantuottamus: oikeustapaus hallinto-oikeudessa diaarinumero 02141/10/1602

Poliisilaitos oli perunut Y:n ampuma-aseen rinnakkaisluvan, koska Y oli tuomittu lainvoimaisella päätöksellä törkeästä rattijuopumuksesta, törkeästä liikenneturvallisuuden vaarantamisesta ja törkeästä kuolemantuottamuksesta. Lisäksi luvanhaltijaa oli pidettävä hänen käyttäytymisensä ja elämäntapansa vuoksi sopimattomana pitämään hallussaan ampuma-aseita.

Y oli hallinto-oikeudessa vaatinut, että poliisilaitoksen päätös kumotaan ja rinnakkaislupa palautettaisiin hänelle. Hän perusteli vaatimuksensa sillä, että hänellä oli ennen tekoa ja sen jälkeen nuhteeton käytös, eikä hänellä ole aikomusta käyttää ampuma-asetta väärin.

Etelä-Pohjanmaan poliisilaitos ja Poliisihallituksen valtioneuvoston jäsen ovat antaneet lausunnot valituksen johdosta. Y:lle oli varattu tilaisuus antaa vastine lausuntojen johdosta. Vastinetta ei ollut annettu. Hallinto-oikeus hylkäsi vaatimuksen. Vaatimuksen hylkääminen perusteltiin ampuma-aselain pykälällä 67. Kyseisessä pykälässä on maininta, että jos luvanhaltija syyllistyy rikoslaissa määriteltyyn väkivaltaista käyttäytymistä osoittavaan rikokseen, voidaan ampuma-aselupa tai rinnakkaislupa perua. Y oli tuomittu Vaasan hovioikeudessa törkeästä rattijuopumuksesta, törkeästä liikenneturvallisuuden vaarantamisesta ja törkeästä kuolemantuottamuksesta vankeusrangaistukseen. Tuomio oli lainvoimainen. Tuomion perusteena olleet rikokset osoittivat Y:n olevan sopimaton pitämään hallussaan ampuma-asetta. Etelä-Pohjanmaan poliisilaitoksella on ollut perusteltu aihe peruuttaa kysymyksessä olevan aseiden rinnakkaislupa.

5.5 Vaasan hallinto-oikeuden tapaus, diaarinumero 01265/11/1602

Etelä-Pohjanmaan poliisilaitos oli ottanut Z:n haulikon väliaikaisesti haltuun. Oli ollut perusteltu syy epäillä, että ampuma-asetta käytetään väärin ja koska *hallussapitoon* ja *rinnakkaishallussapitoon* oikeuttavien lupien peruminen oli pantu viireille.

Z:n ampuma-aseiden hallussapitolupien peruuttamista koskeva asia oli pantu viireille, koska hänen oli epäilty syyllistyneen väkivaltaista käyttäytymistä osoittavaan pahoinpitelyyn. Z oli kertomansa mukaan mennyt tapahtumatilanteessa väliin auttamaan ystäväänsä, jota oli uhattu teräaseella. Z oli kertonut lyöneensä uhaajaa kerran hätävarjelutilanteessa. Teräaseella Z:n ystävää uhanneelle henkilölle oli tapauksen johdosta aiheutunut vielä keskeneräisen asian esitutinnan mukaan vakavina pidettäviä vammoja. Näin ollen kun ampuma-aseita koskevien lupien peruuttaminen oli pantu viireille lainmukaisin perustein ja kun hätävarjelutilanteen arviointi kuuluu asian esitutinnan valmistuttua syyttäjän ja mahdollisesti tuomioistuimen harkintaan, hallinto-oikeus katsoi, että poliisi on ampuma-aselain nojalla voinut ottaa Z:n haulikon väliaikaisesti haltuunsa. Haulikon hallussapitoluvan ja kahden kiväärin sekä yhden haulikon rinnakkaishallussapitolupien mahdollinen peruuttaminen ratkaistaan erikseen poliisilaitoksen valituskelteisellä päätöksellä. Vaasan hallinto-oikeus hylkäsi valituksen.

5.6 Rikoslain 50 luvussa 1-4 §:ssä käsitelty rikos

Rikoslain 50 luvussa käsitellään huumausainerikoksia. Huumausainerikoksiksi luokitellaan ainakin huumausaineiden valmistus tai valmistuksen yrittäminen, huumekasvien viljely tai viljelyn yrittäminen sekä huumausaineiden maahantuonti tai maahantuonnin yrittäminen. Myös huumausaineiden kuljetuttaminen on kyseessä oleva rikos. Huumausaineiden myynti, luovuttaminen tai muu jakelu tai ylipäättään huumausaineen hallussapito tai hankkiminen tai hankkimisen yrittäminen luokitellaan huumausainerikokseksi.

Törkeä huumausainerikos on määritelty rikoslain 50 luvun toisessa pykälässä. Jos huumausainerikoksessa rikoksen kohteena on erittäin vaarallinen huumausaine tai suuri määrä huumausainetta, on kyseessä huumausainerikos. Jos henkilö tavoittelee huomattavaa taloudellista hyötyä tai rikoksentekijä toimii rikosten laajamittaiseen tekemiseen erityisesti järjestäytyneessä ryhmässä jäsenenä, on kyseessä törkeä huumausainerikos. Törkeäksi huumausainerikokseksi määritellään myös se, että aiheutetaan usealle ihmiselle vakavaa hengen tai terveyden vaaraa. Jos kansalainen levittää huumausainetta alaikäiselle tai muuten häikäilemättömällä tavalla, voi hän saada tuomion törkeästä huumausainerikoksesta. Pykälään kaksi sisältyy myös huumausaineen käyttörikos, joka sisältää huumausaineen käyttämistä tai hallussapitoa omaa käyttöä varten tai edes pienen määrän hankkimista omaa käyttöä varten. (Rikoslaki 50 luku, 1-2 §)

Rikoslain 50 luvun pykälissä kolme ja neljä käsitellään huumausainerikoksen valmistelua ja edistämistä. Jotta henkilö saisi tehtyä ensimmäisessä pykälässä mainitun rikoksen, tarvitsee hän tarvikkeita tai aineita. Jos hän valmistaa, tuo maahan, hankkii tai vastaanottaa tällaisen rikoksen tekemiseen soveltuvan välineen, tarvikkeita tai aineita, on hän syyllistynyt huumausainerikoksen valmisteluun. Huumausainerikoksen edistämistä on huumausaineiden valmistamiseen tarvittavien välineiden, tarvikkeiden tai aineiden tietoinen valmistaminen, luovuttaminen tai välittäminen. Edistämiseksi luetaan myös varojen lainaaminen tai muuten toiminnan rahoittaminen tietäen että rahoitus käytetään toiminnan edistämiseen. Edelleen törkeää huumausainerikoksen edistämistä on laajamittaisen huumausainerikoksen tekeminen erityisesti järjestäytyneen rikollisryhmän jäsenenä, jossa rikoksen kohteena oleva väline, tarvike tai aine on tarkoitettu erittäin vaarallisen huumausaineen tai suuren huumausainemäärän valmistukseen, viljelyyn, maahantuontiin tai maastavientiin. Kun huumausainerikoksen edistämällä tai edistettävällä rikoksella tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä ja huumausainerikoksen edistäminen on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, on kyseessä törkeä huumausainerikoksen edistäminen. (Rikoslaki 50 luku, 3-4 §)

5.7 Vaasan hallinto-oikeuden tapaus diaarinumero 02080/10/1602

X:n ampuma-aseen hallussapitolupa oli peruttu koska Etelä-Pohjanmaan poliisilaitoksen ilmoituksen mukaan X:n epäiltiin syyllistyneen rattijuopumukseen sekä huumausaiheen käyttörikokseen. X on lääkeriippuvainen ja lääkkeiden väärinkäyttö osoittaa sellaista elämäntapaa ja käyttäytymistä, jota ei voida pitää soveliaana ampuma-aseiden hallussapitolupien ja ampuma-aseiden haltijalle.

X oli hallinto-oikeudessa vaatinut, että se keskeyttää poliisilaitoksen päätöksen täytäntöönpanon ja kumoaa poliisilaitoksen päätöksen. Lisäksi X oli vaatinut, että Etelä-Pohjanmaan poliisilaitos velvoitetaan korvaamaan X:n oikeudenkäyntikulut hallinto-oikeudessa sekä hänelle itselleen että Seinäjoen oikeusaputoimistolle/valtiolle valitukseen liittyen laskuerittelyn mukaisesti siinä vaadittuine viivästyskorkeineen.

Perusteluina X oli esittänyt, että kuulusteltuaan X:ää 21.10.2010 epäiltynä rattijuopumuksesta syyttäjä oli nostanut syytteen ja asia oli ollut käräjäoikeuden kirjallisessa käsittelyssä joulukuussa 2010, ja sen mukaan X:llä oli ollut veressään huumausaineiksi luokiteltavia lääkeaineita. X oli kutsuttu ampuma-aseasian käsittelyyn. Poliisi oli kuitenkin ennen kuulemista tehnyt päätöksen neljän hallussapitoluvan peruuttamisesta. Päätökseen oli virheellisesti merkitty, että X:ää olisi kuultu lupien peruuttamisesta. Rikosepäilyn yhteydessä 21.10.2010 oli kuulusteltu epäillyn teon taustoista ja tapahtumista. Tässä kuulustelussa ei oltu sivuttu asian mahdollista vaikutusta X:n aseiden hallussapitolupiin. X vaati poliisilaitoksen päätöksen kumoamista menettelyvirheen johdosta.

X vaatii päätöksen kumoamista perusteettomana. X:n mielestä häntä ei ole syytetty/tuomittu rikoslain 50 luvun tarkoittamista huumausainerikoksista eikä väkivaltarikoksesta. Rattijuopumuksen osalta syyttäjän teonkuvauksessa oli todettu, että X oli kuljettanut henkilöautoa käytettyään muuta huumaavaa ainetta kuin alkoholia niin, että hänen kykynsä tehtävän vaatimiin suorituksiin oli huonontunut. X oli myöntänyt teonkuvauksen oikeaksi. X:n mielestä syyllistyminen rattijuopumuk-

seen ei ole sellainen päätöksessä tarkoitettu rikos, jonka perusteella hänen voitaisiin katsoa olevan epäsoviva pitämään hallussaan ampuma-aseita.

X:n terveydentila ja määrätty lääkitys ei tehnyt hänestä sopimatonta pitämään aseita hallussaan. Lääkkeet oli määrätty X:lle vaikean elämäntilanteen vuoksi. X on liitteessä esittänyt lääkärinlausunnon, josta ilmenee hänen selvästi vähentäneen lääkkeiden käyttöä ja aloittaneen terapiakäynnit kuntoutuksen edistämiseksi. Hän käy säännöllisesti lääkärin vastaanotolla. Lääkäri on todennut lausunnossaan, että hän ei pidä X:ää itselleen tai ympäristölle vaarallisena. X on harrastanut metsästystä 23 vuotta eikä hänellä ole koskaan ollut ongelmia aseiden, metsästyksen eikä lupasäännösten kanssa. Metsästyksen on hänelle tärkeä virkistymismuoto.

Etelä-Pohjanmaan poliisilaitos on antanut lausunnon. Lausunnossaan se toteaa, että on kuullut X:ää 21.10.2010 kello 15.11 alkaen ja tällöin on suoritettu kaksi eri kuulemistä, toinen liittyen epäiltyyn rikokseen ja toinen hallinnolliseen ampuma-asemenettelyyn. X:lle on samana päivänä lähetetty kutsu saapua kuulemistilaisuuteen 2.11.2010. Kutsu oli ehditty laatia ennen kuin tieto A:n kaupungissa on tullut Alavuden poliisiaseman tietoon. Jos tieto X:n kuulemisesta olisi ollut tieto, ei kutsua olisi lähetetty koska hallintolain mukainen kuuleminen oli jo suoritettu. X:n lausumasta ilmeni, että hän oli saanut lausua kaikista niistä seikoista, joilla oli katsottava olevan merkitystä ampuma-aseiden hallussapitolupien kannalta. Kuulemisten yhdistäminen on hallintolain 7 §: hengen mukaista. Sen mukaan asiointi ja asian käsittely viranomaisessa pitää pyrkiä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomainen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti. X:ää on kuultu säännösten mukaisesti ja hän on saanut lausua mielipiteensä sekä antaa selvityksensä ennen asian ratkaisemista.

X ei ollut kiistänyt kuljettaneensa autoa huumaavien lääkeaineiden vaikutuksen alaisena. Hän oli käyttänyt laittomasti hankkimiaan huumaaviksi luokiteltuja lääkkeitä. X ei ollut halukas selvittämään, mistä hän oli kyseiset lääkkeet hankkinut. Laittomia, huumaaviksi luokiteltavia lääkkeitä välittävät yleisen elämäkokemuksen mukaan sellaiset henkilöt, joilla on vaikeuksia omassa elämän-

hallinnassaan sekä myös usein rikollinen tausta. Tällaisten henkilöiden kanssa asioiminen osoittaa ampuma-aseiden hallussapitolupien haltijalta harkitsemattomuutta ja tuo mukanaan vaaran ampuma-aseiden joutumisesta sivullisten käsiin. X on jo vuosia ollut lääketoimintainen, joka on käyttänyt hallussaan laillisesti ja laittomasti olevia huumausaineiksi luokiteltavia lääkkeitä väärin. Hän on käyttäytynyt toisten turvallisuutta ja terveyttä vaarantavasti, kun hän on kuljettanut autoa lääkkeiden vaikutuksen alaisena. Poliisille oli tullut useita ilmoituksia kahta puolta tietä ajavasta autosta.

Poliisihallituksen valtiosihteerin on antanut lausunnon ja X on antanut vastineen lausuntojen johdosta. Lisäksi Seinäjoen oikeusaputoimisto on myöntänyt X:lle oikeusapua tässä asiassa.

Vaasan hallinto-oikeus kumosi poliisilaitoksen päätöksen ja palautti asian perusteissa ilmenevistä syistä poliisilaitokselle uudelleen käsiteltäväksi. Kumottua päätöstä oli kuitenkin noudatettava kunnes asia ratkaistaisiin tai sitä käsittelevä viranomaislain toisin määräisi. Ampuma-aselain 67 § mukaan aselupa voidaan peruuttaa jos luvanhaltija on syyllistynyt huumausainerikokseen tai käyttäytynyt omaa ja muiden turvallisuutta vaarantavasti. Hallintolain mukaan asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus antaa selityksensä muiden tekemistä vaatimuksista ja sellaisista selvityksistä, jotka voivat vaikuttaa asian ratkaisuun. Hallintolain on myös määräys siitä, että asianosaiselle on ilmoitettava kuulemisen tarkoitus ja selityksen antamiselle varattu määräaika. Kuulemisesta koskevissa seikoissa on yksilöitävä, mistä seikoista selitystä pyydetään. Asianosaiselle on toimitettava kuulemisen kohteena olevat asiakirjat alkuperäisinä tai jäljennöksinä taikka varattava muutoin tilaisuus tutustua niihin.

X oli kutsuttu kuulusteluun 21.10.2010 päivätyllä kirjeellä, kuuleminen oli ollut tarkoitus suorittaa 2.11.2010 Alavuden poliisiasemalla. X:ää oli kuitenkin jo 21.10.2010 kuultu häntä koskevissa asioissa. Etelä-Pohjanmaan kärjäoikeus oli 9.12.2010 tuominnut X:n rattijuopumuksesta 40 päiväsakkoon ja päätös oli lainvoimainen.

Hallinto-oikeus totesi, että kuulemismenettely on kuitenkin suoritettu hallintolain vastaisesti. Kuulemisia ei ole toteutettu siten, että X olisi hyvissä ajoin voinut valmistautua kuulemistilaisuuteen. X on toimittanut hallinto-oikeudelle lääkärin-todistuksen, joka oli päivätty 10.11.2010. Se ei ole voinut tulla huomioon otetuksi päätöstä tehdessä. X:ää ei myöskään oltu tuomittu rikoksesta 27.10.2010 mennessä, mikä oli ollut poliisilaitoksen päätöksen yhtenä perusteena. Asian käsittelyä jatkettaessa poliisilaitoksen on ratkaistava asia kokonaisharkinnan perusteella ja päätöksestä on käytävä ilmi, miten X:n esittämä selvitys on otettu huomioon. Hallinto-oikeus hylkäsi X:n vaatimukset oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta ja katsoi että vaikka asia palautettiin poliisilaitokselle uudelleen käsiteltäväksi päätöksenteossa aiheutuneen virheen seurauksena, asian laatu ja ratkaisun lopputulos huomioon ottaen ei ollut kohtuutonta X:n joutuessa pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan.

Asiassa annettiin äänestyslausunto ja esittelijän eriävä mielipide. Hallinto-oikeustuomari hylkäsi ampuma-aselain 67 §:n 2 momentin 4 kohdan nojalla valituksen. Hallinto-oikeustuomari otti asian perusteluista ilmenevistä syistä asiallisesti ratkaistavaksi eikä palauta asiaa poliisilaitokselle uudelleen käsiteltäväksi.

X:ää oli kuultu poliisilaitoksen lausunnon mukaan kahdessa asiassa. X ei ollut saanut kuulemiseen etukäteen hallintolain mukaista kutsua eikä hän siten ollut voinut valmistautua kuulemiseen. Hallinto-oikeustuomarin mukaan kuuleminen ei täyttänyt hallintolain mukaisia vaatimuksia. X:ää ei ole kuultu lain edellyttämällä tavalla. Kuulemisvirhe johtaa pääsääntöisesti valituksenalaisen päätöksen kumoamiseen ja asian palauttamiseen uudelleen käsiteltäväksi. X oli myöntänyt kulluttaneensa autoaan 27.8.2010 huumaavien lääkeaineiden vaikutuksen alaisena sekä käyttäneensä laittomasti hankkimiaan huumaaviksi luokiteltuja lääkeaineita. X oli saanut hallinto-oikeudelle esittää omat näkökantansa ampuma-aseiden hallussapitolupien peruuttamista koskevassa asiassa eikä hänen oikeusturvansa voida katsoa heikentyneen siksi, että kuuleminen poliisilaitoksessa ei ollut täyttänyt hallintolaissa asetettuja vaatimuksia. Koska asian palauttaminen X:n oikeusturvan

kannalta ollut tarpeen, enemmän viivytyksen välttämiseksi hallinto-oikeustuomari otti asian kuulemisvirheestä huolimatta välittömästi ratkaistavaksi.

Ratkaisussa on sovellettu ampuma-aselain 67 §:n 2 momentin 4 kohtaa, jonka mukaan ampuma-aseen hallussapitoon oikeuttava lupa voidaan peruuttaa jos luvan haltija omaa tai muiden turvallisuutta vaarantavan käytöksen perusteella on sopimaton pitämään hallussaan ampuma-asetta. Turvallisuuden vaarantamisen ei tarvitse liittyä ampuma-aseeseen.

Sisäasianministeriön 16.10.2007 antaman aselupakäytäntöjen yhtenäistämisohjeen mukaan huumausaineiden väärinkäyttö liittyy yleensä kiinteästi käyttäjän kanssa samansuuntaisesti käyttäytyvään kaveripiiriin ja tämä yhdistettynä huumausaineisiin on omiaan aiheuttamaan tilanteen, jossa vaara aseiden joutumisesta väärin käsiin on huomattava. Tämän vuoksi huumausaineen väärinkäyttörikkoksiin tulee aselupaharkinnassa suhtautua tiukasti. Rattijuopumus ei yleensä yksittäisenä tapauksena johda luvan peruuttamiseen mutta niin sanotun huumeratin tulee yksittäisenäkin tapauksena olla peruutusperuste. Sisäasiainministeriön ohje on annettu oikeuskäytännön yhtenäistämiseksi. Se ei ole viranomaisia ja tuomioistuimia sitova ja harkinta tapahtuu ampuma-aselain perusteiden mukaisesti.

Ampuma-aseluvat oli peruttu 27.10.2010 vaikka tuomio rattijuopumuksesta tuli vasta 9.12.2010. X ei ole hallinto-oikeudessakaan kiistänyt tekojaan eikä hänen oman kertomansa perusteella saatua tietoa voida sivuuttaa sen johdosta, että hänen ei oltu vielä näytetty syyllistyneen rikokseen. X oli kiinnioton jälkeen viety verikokeeseen, joka osoitti hänen nauttineen kolmea huumausaineksi luokiteltavaa lääkeainetta. Nämä aineet vaikuttavan X:n kykyyn kuljettaa moottoriajoneuvoa. X ei ole kiistänyt aineiden laittomuutta. Nämä seikat huomioon ottaen on ollut perusteltu syy peruuttaa ampuma-aseiden hallussapitoluvat. X:n toimittama lääkärinlausunto 11.10.2010 ei anna aihetta arvioida asiaa toisin. Asiassa ei ole ilmennyt aihetta päätöksen tai täytäntöönpanon kieltämiseen tai keskeyttämiseen. Myös vaatimukset oikeudenkäyntikuluista ja oikeusapukuluista hylättiin.

5.8 Ampuma-aserikos

Rikoslain 41 luku selventää ampuma-aserikoksen sekä törkeän ampuma-aserikoksen. Ensimmäisessä pykälässä käsitellään ampuma-aserikokseen syyllistymistä. Kun siirtää tai tuo Suomeen, siirtää Suomesta, kaupallisessa tarkoituksessa vie, kautta kuljettaa taikka pitää kaupan, hankkii, pitää hallussaan tai luovuttaa ampuma-aseen, aseiden osan, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia. Jos kaupallisessa tarkoituksessa korjaa tai muuntaa ampuma-aseen tai aseiden osan, pitää ampumarataa tai kouluttaa ampuma-aseiden käyttöön, syyllistyy ampuma-aserikokseen. Ampuma-aseen tai sen osan lainaaminen sille, jolla ei ole oikeutta sen hallussapitoon, on ampuma-aserikos. Elinkeinoharjoittajan on pidettävä ampuma-aseita määrättyä tiedostoa sekä tarkastutettava myyntiä varten valmistetut, korjatut ja Suomeen siirretyt ampuma-aseet tai patruunat. Pysyvästi ampumakelvottomaksi tehty ampuma-ase tai pysyvästi toimintakelvottomaksi tehty aseiden osa on esitettävä poliisilaitokselle. Myös yritys on rangaistava. Ampuma-aserikoksena ei pidetä ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden tai erityisen vaarallisten ammusten hallussapitoa jos tällaisen esineen hallussapitäjä omaloitteisesti ilmoittaa esineestä poliisille ja luovuttaa sen poliisin haltuun.

5.9 Törkeä ja lievä ampuma-aserikos

Törkeäksi ampuma-aserikokseksi luetaan, jos rikoksen kohteena on erityisen vaarallinen ampuma-ase taikka suuri määrä ampuma-aseita tai aseiden osia tai jos rikoksella tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä tai jos rikos tehdään erityisen suunnitellusti. Myös yritys on rangaistava. (Rikoslaki, 41 luku, 2§)

Jos ampuma-aserikos, huomioon ottaen rikoksen kohteena olleiden esineiden laatu tai määrä taikka muut rikokseen liittyvät seikat, on kokonaisuutena arvostellen vähäinen, rikosentekijä on syyllistynyt lievään ampuma-aserikokseen ja tuomitava siitä sakkoon. (Rikoslaki, 41, 3 §)

6 ASEEN HALTUUNOTTOKEINOT

6.1 91 § Haltuunotto

Kun asealan elinkeinolupa tai yksityistä käyttöä varten annettu hallussapitoon oikeuttava lupa raukeaa tai se peruutetaan, poliisin on tehtävä päätös ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten ottamisesta poliisin haltuun, jollei niitä ole jo luovutettu asianmukaisen luvan haltijalle. Poliisin on tehtävä päätös haltuunotosta myös silloin, jos luvattoman ampuma-aseen tai aseiden osien tai patruunoiden tai erityisen vaarallisten ammusten hallussapitäjä oma-aloitteisesti on ilmoittanut esineestä poliisille ja luovuttanut sen poliisille. Jos poliisi joutuu tekemään esineeseen pakkokeinolaissa säädetyn mukaisen takavariikon haltuunottopäätös raukeaa tai esine tuomitaan valtiolle menetetyksi. Lain toista momenttia muutetaan ja uusi sanamuoto tuli voimaan 1.1.2014. Tässä on referoitu uutta muotoa. (Ampuma-aselaki 8 luku 91 §).

6.2 Väliaikainen haltuunotto

Jos on perusteltua syytä epäillä, että ampuma-asetta, aseiden osaa, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia käytetään väärin tai jos niitä koskevan hallussapitoluvan peruuttaminen on pantu vireille, poliisin on viipymättä tehtävä päätös esineiden ottamisesta väliaikaisesti poliisin haltuun. Poliisin on otettava ampuma-ase, aseiden osa, patruunat ja erityisen vaaralliset ammuksot pois niiden haltijalta, jos niiden väärinkäytön vaara on ilmeinen. Poliisin on myös viipymättä ilmoitettava pois ottamisesta sen paikan poliisilaitokselle, jonka toimialueella esineet on otettu pois niiden haltijalta tai luvanhaltijan kotikunnan poliisilaitokselle. Poliisin on 14 vuorokauden kuluessa esineiden pois ottamisesta ruvettava toimenpiteisiin päätöksen tekemiseksi esineiden ottamisesta väliaikaisesti poliisin haltuun tai luovutettava pois otetut esineet takaisin niiden haltijalle. Kun esineistöä on otettu väliaikaisesti haltuun, lakkaa lupa olemasta voimassa. Jos poliisin haltuun on väliaikaisesti otettu ase, jossa on rinnakkaislupa, hallussapitolupa ja muut rinnakkaisluvut ovat edelleen voimassa. (Ampuma-aselaki 92-93 §)

6.3 Väliaikaisen haltuunoton kesto, 94 §

Väliaikainen haltuunottopäätös on voimassa enintään kolme kuukautta. Poliisi voi erityisestä syystä jatkaa päätöksen voimassaoloaikaa enintään kuudella kuukaudella kerrallaan. Päätöksen voimassaoloaikana ampuma-asetta, aseiden osaa, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia koskeva lupa on peruttava ja poliisin on tehtävä päätös kuolinpesään kuuluvien ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden tai erityisen vaarallisten ammusten huostaanotosta. Luvanhaltijalle tulee antaa varoitus ja haltuun otetut esineet on palautettava hänelle tai haltuun otetut esineet on palautettava luvanhaltijalle tai sille, jonka hallussa kuolinpesän omaisuus on. Jos haltuun otetut esineet palautetaan luvanhaltijalle, tulee niitä koskeva lupa uudelleen voimaan. Jos poliisin hallussa on väliaikaisesti rinnakkaisluvan nojalla pidetty ampuma-ase tai aseiden osa, voidaan ne luovuttaa hallussapitoluvan haltijalle, jollei siitä aiheudu vaaraa yleisen järjestyksen tai turvallisuuden ylläpitämiselle. (Ampuma-aselaki 94§)

6.4 Haltuunottoa ja väliaikaista haltuunottoa koskeva menettely

Poliisin on viipymättä ilmoitettava haltuunotosta, kuin myös väliaikaisesta haltuunotosta ja väliaikaisen haltuunoton voimassaoloajan jatkamisesta päätöksestä luvanhaltijalle tai sille, jonka hallussa kuolinpesän omaisuus on. Jos poliisin hallussa on rinnakkaislupa oikeuttavan aseiden hallussa pidetty ampuma-ase tai aseiden osa, päätöksestä on viipymättä ilmoitettava myös hallussapitoluvan haltijalle. Ilmoituksessa on mainittava haltuunoton syy sekä väliaikaista haltuunottoa koskevassa ilmoituksessa myös sen vaikutus luvan voimassaoloon. Poliisin on laadittava kaikista haltuunotoista, väliaikaisista haltuunotoista ja väliaikaisen haltuunoton jatkamisesta pöytäkirja tai tehtävä niistä merkintä muuhun asiakirjaan. (Ampuma-aselaki 95§)

6.5 Lupatodistuksen tai suostumuksen luovuttaminen ja palauttaminen

Kun aselain elinkeinolupa tai yksityistä käyttöä varten annettu hankkimiseen tai hallussapitoon oikeuttava lupa tai suostumus lakkaa olemasta voimassa, lupatodis-

tus tai suostumus on viipymättä luovutettava poliisille. Poliisilla on oikeus ottaa lupatodistus tai suostumus poliisin haltuun. Jos lupa tulee uudelleen voimaan, lupatodistus on viipymättä palautettava luvanhaltijalle. (Ampuma-aselaki 96 §)

6.6 Menettämisseuraamus ja rikoksen tekopaika

Rikoksentekeväliseen sekä rikoksella tuotetun, valmistetun tai aikaansaadun tai rikoksen kohteena olleen esineen tai omaisuuden valtiolle menetetyksi tuomitsemisesta säädetään rikoslain 10 luvussa.

Rikoksen katsotaan tehdyn siellä missä rikollinen teko suoritettiin. Rikoksen katsotaan tehdyn myös siellä, missä rikoksen tunnusmerkistön mukainen seuraus ilmeni. Laiminlyöntirikoksen katsotaan tehdyn sekä siellä, missä tekijän olisi pitänyt toimia, että siellä, missä rikoksen tunnusmerkistön mukainen seuraus ilmeni. Jos rikos on jäänyt yritykseksi, rikoksen katsotaan tehdyksi sielläkin, missä rikoksen täytyessä sen tunnusmerkistön mukainen seuraus joko todennäköisesti tai tekijän käsityksen mukaan olisi ilmennyt. Kun rikoksen tekopaikka on epävarma mutta on perusteltua syytä olettaa, että rikos on tehty Suomen alueella, se katsotaan tehdyksi Suomessa. (Rikoslaki 10 §)

6.7 Kotietsintä

Poliisin oikeudesta päästä kotirauhan suojaamaan paikkaan ampuma-aseen tai tarvikkeiden talteen ottamiseksi, kun epäillään rikosta, säädetään pakkokeinolaissa ja poliisilaissa. Myös jos vaarallisen teon tai tapahtuman estämiseksi joudutaan suorittamaan kotietsintä, on lainsäädäntö edellä mainituissa laeissa.

Kun epäillään, että on tehty rikos, josta ankarin mahdollinen rangaistus olisi vähintään kuusi kuukautta vankeutta, saadaan rakennuksessa, huoneessa tai suljetussa säilytyspaikassa suorittaa kotietsintä. Takavarikoitavaa esinettä tai omaisuutta voidaan etsiä, jos sillä olisi merkitystä rikoksen selvittämisessä. Jos rikoksesta epäilty on jonkun muun asunnossa tai kiinteistössä, voidaan kotietsintä toimittaa vain kun epäillään, että rikos on tehty tässä asunnossa tai kiinteistössä. Jos rikok-

sesta epäilty on otettu kiinni vieraassa asunnossa, voidaan kotietsintä suorittaa siellä. Muuten tarvitaan erityisen pätevät syyt suorittaa kotietsintä. Yleisessä paikassa tai paikassa, jossa rikoksentekeijöillä on tapana oleskella, voidaan kotietsintä suorittaa riippumatta mahdollisesta rangaistuksesta rikokseen. (Pakkokeinolaki, 5 luku, 1 §)

Kotietsinnästä päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies. Poliisi saa kuitenkin suorittaa kotietsinnän esimerkiksi silloin, kun takavarikoidaan esine, jota on voitu seurata tai jäljittää rikoksen teosta verekseltään. Poliisi voi suorittaa kotietsinnän myös siinä tapauksessa, että asia ei siedä viivytystä. Kotietsintää suoritettaessa tulisi paikalla mahdollisuuksien mukaan olla todistaja. Se jonka luona kotietsintä suoritetaan, saa olla itse tai nimeämänsä todistaja saa olla paikalla. Kotietsinnästä on esitettävä kirjallinen etsintämääräys paikalla olevalle. Jollei kirjallista määräystä ole, on etsinnän tarkoitus esitettävä suullisesti paikallaolijalle. Kotietsinnästä ei saa aiheutua haittaa tai vahinkoa enempää kuin on välttämätöntä. Jos on tarpeen, huone tai säilytyspaikka saadaan avata voimakeinoja käyttäen. (Pakkokeinolaki, 5 luku, 3-5 §)

7 AMPUMA-ASEESTA HUOLEHTIMINEN SEKÄ SÄILYTYS

Ampuma-aselain kymmenennessä luvussa määritellään huolellisuusvelvollisuus. Ampuma-aseen, sen osien sekä patruunoiden haltija on velvollinen pitämään aseestaan, niiden osista sekä patruunoista sellaista huolta, ettei ole vaaraa niiden joutumisesta asiattomien haltuun.

7.1 Aseen säilytys ja kuljetus

Ampuma-asetta on lain mukaan säilytettävä lukitussa paikassa tai muuten lukittuna. Asetta tai sen osia ei saa säilyttää sellaisissa paikoissa, joista ne ovat helposti otettavissa luvattomaan käyttöön. Yleisillä paikoilla asetta voi säilyttää vain lataamattomana suojuksessaan. Aseita voi kuljettaa vain silloin, kun siihen on hyväksyttävä syy. Moottoriajoneuvossa asetta voi kuljettaa vain hyväksyttävästä syystä, vain lataamattomana sekä sijoitettuna suojattuun tilaan ja kantaa vain silloin kun siihen on hyväksyttävä syy. Metsästyslaki määrää erikseen kuinka metsästysasetta saa kuljettaa. Patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia saa säilyttää ja kuljettaa räjähdysvaarallisista aineista annetun lain mukaan. (Ampuma-aselaki 10 luku)

7.2 Esimerkkitapaukset aseiden luvattomasta säilytyksestä

Tutkimissani tapauksissa kahdessa käsiteltiin tapauksia, joissa asetta oli säilytetty lainvastaisesti. Kyseessä ovat Vaasan hallinto-oikeuden tapaukset diaarinumerot 00641/12/1602 ja 02249/10/1602. A:lta oli peruutettu ampuma-aseiden hallussapitoluvat, koska hänet oli tuomittu lainvoimaisella päätöksellä eläinsuojelurikoksesta ja ampuma-aserikkomuksesta. Lisäksi hän oli elämäntapansa ja käyttäytymisensä vuoksi pidettävänä sopimattomana pitämään hallussaan ampuma-aseita. Poliisilaitos oli samalla päättänyt ottaa haltuunsa A:n ampuma-aseet, koska niiden hallussapitoon oikeuttavat luvat oli peruutettu.

A vaati hallinto-oikeudessa poliisilaitoksen päätöksen kumoamista sekä aseiden palauttamista itselleen. Toissijaisesti A pyysi, että aseita ei sulatettaisi tai myytäisi vaan ne palautettaisiin vaikka vuoden päästä. A omistaa asekaapin mutta oli aloitellut kaapin maalausta 21.12.2010 ja sen vuoksi aseet eivät olleet asekaapissa. Toissijaista vaatimustaan A oli perustellut sillä, että hänen tyttärensä harrastaa metsästystä ja tällä on sivulupa haulikkoon sekä aseiden tunnearvolla. Keski-Pohjanmaan ja Pietarsaaren poliisilaitokset ja Poliisihallituksen valtionasiamies olivat antaneet lausuntonsa ja A oli antanut vastineensa lausuntojen johdosta.

Vaasan hallinto-oikeus hylkäsi valituksen. Perusteluina käytettiin ampuma-aselain 67 pykälän 2 momentin 1 kohtaa, jonka mukaan hallussapitolupa voidaan peruuttaa jos luvanhaltija on syyllistynyt rikokseen, joka osoittaa hänet sopimattomaksi hankkimaan tai pitämään hallussaan ampuma-aseita tai jos luvanhaltija on saman pykälän 2 momentin 4 kohdan mukaan terveydentilansa tai omaa tai toisen turvallisuutta vaarantavan elämäntapansa tai käyttäytymisensä vuoksi pidettävä sopimattomana hankkimaan tai pitämään hallussaan ampuma-aseita.

Asiakirjoista saadun selvityksen mukaan Pohjanmaan käräjäoikeus oli tuominnut A:n eläinsuojelurikoksesta ja sekä ampuma-aseiden säilyttämistä koskeneesta ampuma-aserikkomuksesta kolmen kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen. Tuomio oli lainvoimainen. Edellisten lisäksi A oli ollut väliaikaisen haltuunotto-päätöksen jälkeen poliisilakiperusteisesti kiinniotettuna. Edellä mainitut seikat kokonaisuutena huomioon ottaen Keski-Pohjanmaan ja Pietarsaaren poliisilaitoksella on ollut perusteltu syy peruuttaa kysymyksessä olleiden aseiden hallussapitoluvat ja ottaa ampuma-aseet haltuunsa. Poliisin hallussa olevien aseiden luovuttaminen ja mahdollinen myöhempi palauttaminen ei kuulu hallinto-oikeuden toimivaltaan.

Toisessa tapauksessa B:n aseiden hallussapitoluvat oli peruutettu, koska hän oli osoittanut ampuma-aseiden säilytyksessä sellaista piittaamattomuutta ampuma-aselain säännöksiä kohtaan, ettei häntä voida pitää soveliaana henkilönä pitämään hallussaan ampuma-aseita.

Poliisi oli perustellut päätöstään seuraavasti: Poliisille oli tullut ilmoitus, että B:n ampuma-aseet ovat syrjäisessä talossa lukitsemattomassa tilassa. B:n talo on C:n kaupungissa syrjäisessä paikassa ja poliisille tulleen tiedon mukaan alkoholisoituneiden ihmisten kokoontumispaikkana. Ennen sairaalaan joutumistaan 12.9.2010 B oli hukannut asekaappinsa avaimen ja murtanut oven saranapuolelta väkisin auki. Rikotussa asekaapissa oli ollut useita aseita. Lisäksi B oli kehottanut poikaansa D:tä ottamaan asekaapista aseensa ja lähtemään metsälle tietoisena siitä, että D:llä ei ole minkäänlaista aseenkantolupaa. D oli ottanut poliisiin yhteyttä ja ilmaissut huolensa siitä, että hänen isänsä aseet ovat syrjäisessä talossa lukitsemattomassa asekaapissa. Talossa oleskellut D on kertonut poliisipartiolle, että asekaapin ovi oli ollut auki heinäkuun lopulta alkaen. Tarkastellessaan aseita poliisipartio oli todennut, että yhdessä pistoolissa oli ollut panos piipussa ja yhdeksän panosta aseeseen kiinnitetyssä lippaassa. Yksi kivääri oli varastettu ja yksi kivääri myyty. B oli säilyttänyt huomattavan määrän ampuma-aseita huolimattomasti. Aseet olivat olleet avoimessa kaapissa avoimessa talossa. Pistooli oli ollut ampumavalmiina panos piipussa ja yhdeksän panosta lippaassa. B oli jättänyt asekaappinsa ja asuntonsa oven auki. Aseet olivat olleet helposti anastettavissa. B ei ole ollut huolellinen vaan hän on toiminut ampuma-aselainsäädännön vastaisesti. B:n menettely osoitti sellaista piittaamattomuutta ampuma-aselain säännöksistä, että häntä ei voida pitää soveliaana pitämään hallussaan ampuma-aseita. Hän oli jo vuonna 2001 saanut varoituksen ampuma-aserikoksesta.

B oli vaatinut asian käsittelyssä Vaasan hallinto-oikeudessa, että poliisilaitoksen päätös kumotaan ja ampuma-aseet palautetaan hänelle. Perusteluina hän on esittänyt, että väite alkoholisoituneiden ihmisten kokoontumisesta talossaan on perätön. Tästä ei ole ollut mitään näyttöä. Asekaappiin ei myöskään ole murtauduttu. 10.9.2010 tultuaan metsältä hän oli etsinyt kadonnutta asekaapin avainta mutta etsintä oli keskeytynyt hänen saatuaan sairaskohtauksen. B:n naapuri E oli toimitanut hänet sairaalaan 12.9.2010. Tämän vuoksi asekaapin ovi oli jäänyt auki. E ei ollut huomannut tarkistaa asekaapin tilaa. Tämän takia asekaapin auki jäämistä ei

pitäisi laskea B:n syyksi tai huolimattomuudeksi. B ei myöskään ollut kehottanut poikaansa ottamaan asekaapista asetta. Poika on psykiatrisessa hoidossa.

Poika oli ollut C:n kaupungissa noin 15 vuotta sitten, joten hänellä ei ole ollut tietoa talon ovien ja asekaapin avoinna olemisesta. Talon ovi ei ole ollut auki, koska naapuri oli kertonut lukinneensa oven lähtiessään talolta. Poika oli saanut tietää isänsä sairastumisesta äidiltään ja avaimen naapurilta. Pojan lausumilla ei ole merkitystä asiassa. Pistooli ei ole ollut ampumavalmiina säilytyksessä vaan isä epäilee pojan ladanneen ase. B:n toista kivääriä ei ole myyty vaan se oli anastettu jo 1970 – luvulla. Varoituksen saamisesta oli kulunut jo kymmenen vuotta joten sillä ei ole merkitystä asiassa.

Etelä-Pohjanmaan poliisilaiton oli lausunnossaan todennut, että B:n huolimattomuutta osoitti se, että B oli kadottanut asekaapin avaimen ja siitä huolimatta lähtenyt metsälle. Asekaappi oli jäänyt avoimeksi, kaapissa oli huomattava määrä aseita. Oli myös löytynyt ladattu ase. B:n selitys siitä, että poika olisi ladannut ase, ei vaikuttanut uskottavalta. Yksi ase oli löytynyt vasta kun B oli haettu kuulusteluun. Myös aseiden hallussapitoluvat olivat kadoksissa.

Poliisihallituksen valtionasiamies on antanut lausunnon, jossa on todennut, että poliisilaitos on käyttänyt sille lupaviranomaisena olevaa harkintavaltaa lain- ja tarkoituksenmukaisesti peruuttaessaan B:n ampuma-aseiden hallussapitoon oikeuttavat luvat.

B on antanut vastineen ja tarkentanut tapahtumien kulkua. Hän on kertonut, että tultuaan metsältä ja avattuaan asekaapin oli avain tippunut pullokasaan. Hän oli saanut sairaskohtauksen ja joutunut sairaalaan. Asekaapin ovea ei ole murrettu auki. B:n mukaan tapahtumien kulku on tullut kirjatuksi väärin. B syö lääkettä, joka vaikuttaa keskittymiskykyyn ja muistiin heikentävästi. B on ilmoittanut, ettei ole säilyttänyt aseita ladattuina tai ampumakelpoisina. Poika on voinut ladata ase. Poliisille kuulustelun yhteydessä luovutettu ase on ollut rikkinäinen ja ampumakelvoton antiikkiase.

Hallinto-oikeus kumosi poliisilaitoksen päätöksen ja palautti sen sille uudelleen käsiteltäväksi. Perusteluina annettiin se, että B oli säilyttänyt aseita huolimattomasti ja avoimessa kaapissa. B:n asunnon ovi on naapurin toimesta lukittu B:n saatua sairaskohtauksen. Asiassa on kaikkiaan saatu hyvin ristiriitaisia todistuksia ja lopuksi B:n poika on ilmoittanut, ettei todista isänsä asiassa. Tämä taas heikentää pojan Alavuden poliisiasemalle tekemän ilmoituksen ja poliisipartiolle kertoman luotettavuutta. Koska poika on asuttanut taloa B:n saatua sairaskohtauksen, ei voida luotettavasti todeta kuka oli pistoolin ladannut. Asekaapin avaamisesta väkisin ei myöskään ole ollut tarpeeksi todisteita. Myöskään B:n kymmenen vuotta sitten saamalle varoitukselle ampuma-aserikoksesta ei anneta enempää oikeudellista merkitystä. Nämä seikat huomioon ottaen sekä asiaa kokonaisuutena harkiten hallinto-oikeus katsoi, että Etelä-Pohjanmaan poliisilaitoksen olisi tullut päätöksessään mainitsemallaan perusteella ampuma-aselain 67 §:n 2 momentin 3 kohdan nojalla peruuttaa B:n ampuma-aselupia. Asiakirjoissa oli myös B:n terveydentilaa koskevia tietoja, joihin poliisilaitos ei ole ottanut kantaa. Ottamatta asiaa tältä osin välittömästi ratkaistavakseen hallinto-oikeus kumosi poliisilaitoksen päätöksen ja palautti asian poliisilaitokselle uudelleen käsiteltäväksi.

7.3 Kuolinpesäasiat sekä varastettu ase

Kuolinpesän omaisuuden haltijan on otettava aseet ja vaaralliset ammuksot haltuunsa. Hänen on määrääjän kuluessa hankittava näiden hallussapitoon oikeuttava lupa, luovutettava ne aseiden hankkimiseen oikeutetulle, huolehdittava aseiden tekemisestä pysyvästi ampumakelvottomaksi tai luovutettava ne poliisille. Jos poliisi ottaa haltuunsa edellä mainitut, on sen tehtävä pöytäkirja tai muu merkintä asiakirjoihin. (Ampuma-aselaki 10 luku)

Kuolinpesäasioista säädetään ampuma-aselain 108-109 §:ssä. 109 pykälä viittaa 99 ja 100 pykälisiin, joissa säädetään poliisille luovutetuista kuolinpesään kuuluvista ampuma-aseista ja niiden osista. Kun ase on haltuunotosta tehdyn päätöksen nojalla poliisin hallussa, voidaan luovuttaa kolmen kuukauden kuluessa omistajan ilmoittamalle tai hyväksymälle asianmukaisen luvan haltijalle. Poliisi voi jatkaa

määräaika enintään kolmella kuukaudella. Julkisella huutokaupalla voidaan myydä aseet ja jos niitä ei myydä, siirtyvät ne valtion omistukseen. (Ampumasevelaki 10 luku)

Jos ase katoaa tai varastetaan, pitää luvanhaltijan välittömästi ilmoittaa siitä poliisille. Ilmoituksen yhteydessä pitää esittää lupatodistus tai muu selvitys siitä, että ilmoittajalla on oikeus aseiden hallussapitoon. (Ampumasevelaki luku 10)

7.4 Poliisin tiedostot

Poliisin on pidettävä ampumaseista, osista, patruunoista ja vaarallisista ammuksista tarpeellisia tiedostoja. Tiedostoja pidetään jotta saadaan lupahallintoa ja valvontaa suoritettua. Tiedostoissa on merkittynä mainittujen esineiden hankkimista, siirtoa, tuontia ja vientiä koskevia tietoja. Nämä tiedostot ovat salaisia. Myös lupahakemukset ja asekeräilijälle annettavia hyväksyntiä koskevat hakemukset ovat salaisia.

Merkintä on rekisterissä kerrallaan 10 vuotta siitä kun lupa, ennakkosuostumus tai hyväksyntä on päättynyt tai rauennut. Myös hylättyä hakemusta koskeva tieto on poistettava 10 vuoden kuluttua sen hylkäämisestä. Jos luvanhaltija muuttaa toisen kihlakunnan alueelle, on hän velvollinen kolmen kuukauden kuluessa esittämään lupatodistuksen uuden kotikunnan poliisilaitokselle. Ampumaseasioita käsittelevä ministeriö valvoo tämän lain noudattamista. Myös poliisi valvoo säännösten noudattamista. (Ampumasevelaki 10 luku)

Poliisi tarkistaa asealan elinkeinoluvan hakijan aseiden sekä muiden tuotteiden säilytystilat. Tarkastus on aina uusittava jos säilytystiloihin tehdään muutoksia. Poliisi tarkistaa ainakin kerran vuodessa ase-elinkeinoharjoittajien pitämät tiedostot kuin myös säilytystilat sekä varasto että kirjanpito. Jos lupaa haetaan keräilykokoelmaan, tulee poliisin tarkistaa säilytystilat ennen luvan myöntämistä.

8 AMPUMA-ASELAIN PÄIVITYS -ASELAKIEHDOTUS LAUSSUNNOLLE

Sisäministeriö on julkaissut tiedotteen, jossa kerrotaan aselakiehdotuksen lähtemisestä lausunnolle. Lakiehdotuksessa säännöksiä selkeytetään ja ampumaratalain-säädäntöä uudistetaan.

8.1 Tarkennuksia ampuma-aselakiin

Ampuma-aselakiin esitetään useita tarkennuksia, esimerkiksi säilyttämiseen liittyviä säännöksiä selkeytetään. Jatkossa ampuma-aseen säilyttäminen ei olisi enää mahdollista siten, että ase tai sen osa ei olisi lukittuna. Jos luvanhaltijalla on säilytettävänä enemmän kuin viisi asetta, aseet olisi säilytettävä hyväksytyssä turvakaapissa tai poliisilaitoksen hyväksymissä säilytystiloissa. Turvakaapin hankintaan olisi viiden vuoden siirtymäaika. (Sisäministeriö 2013)

Tilapäinen säilyttäminen ehdotetaan säänneltäväksi. Kulkuneuvoissa asetta saisi säilyttää vain väliaikaisesti ampuma-aseen käyttöön tai kuljetukseen liittyen. Tällöin aseet tulisi säilyttää lukitussa paikassa tai muutoin lukittuna niin, ettei sitä havaita kulkuneuvon ulkopuolelta. Käyttöön liittyvää väliaikaista säilytystä voisi olla säilyttäminen ampumakilpailun tai metsästyksen yhteydessä. (Sisäministeriö 2013)

Tehokkaita ilma-aseita koskeva sääntely ehdotetaan sisällytettäväksi ampuma-aselakiin. Tehokkaaksi ilma-aseeksi katsottaisiin sellainen ilma-ase, jonka piipun pienin sisähalkaisija on yli 6,35 mm ja joka on tarkoitettu ampumaan metalliluotia. Muun muassa tehokkaiden ilma-aseiden hankkiminen, hallussapito, kauppa ja valmistaminen olisivat luvanvaraista toimintaa. Jos henkilöllä olisi ampuma-aseen hallussapitoon oikeuttava lupa, tehokkaan ilma-aseen hankkimiseen ja hallussapitoon riittäisi pelkkä ilmoitus. Jousiaseille ei ehdoteta uutta sääntelyä. (Sisäministeriö 2013)

8.2 Ampumaradat

Ampumaratojen perustamista ja ylläpitoa koskeva lainsäädäntö ehdotetaan uudistettavaksi. Edellinen sääntely on vuodelta 1915 ja se on hyvin suppea ja vanhentunut. Ampumaradan perustaminen ja ylläpitäminen olisivat jatkossa luvanvaraisia toimintoja silloin kun kyseessä on tavallinen ampumarata tai ampumaurheilukeskus. Niin sanottujen vähäisten ampumaratojen osalta riittäisi pelkkä ilmoitus. Lupaviranomaisena ampumarata-asioissa toimisi Poliisihallitus. Jokaisella ampumaradalla tulisi olla ratavastaava, joka valvoisi radalla tapahtuvaa toimintaa ja radan turvallisuutta. Ampumaradalla tulisi myös olla järjestyssääntö, jolla varmistetaan rata-alueella ja sen välittömässä läheisyydessä oleskelevien henkilöiden turvallisuus. (Sisäministeriö 2013)

Ampumaratoja koskevassa lainsäädännön työryhmässä on esitetty, että Poliisihallitus toimisi ampumaratalupia käsittelevänä viranomaisena. Poliisin mukaan heillä ei ole sellaista osaamista, jota lupaviranomaisena toimiminen edellyttää. Ampumarata-asioissa vain pieneltä osin arviointi liittyy järjestykseen ja turvallisuuteen. Eniten arviointia liittyy rakentamiseen, ympäristöön ja alueiden käyttöön. Poliisihallitus toimii tällä hetkellä lupaviranomaisena ampumaratalupaa koskevissa asioissa. Tämä aiheuttaa resurssipulaa koska lisäresursseja ei ole annettu. (Poliisihallituksen kirje Sisäasiainministeriölle 27.8.2013)

8.3 Lääkäreiden ilmoitusvelvollisuus

Lääkäreillä on velvollisuus ilmoittaa poliisille henkilöstä, joka on sopimaton ampuma-aseen, aseosien, patruunoiden tai erityisen vaarallisten ammusten hallussapitoon. Ehdotuksen mukaan lääkäriellä olisi jatkossa *ilmoitusvelvollisuus* kahdessa eri tilanteessa: kun henkilö on mielentilatutkimuksessa, vaarallisuusarviossa tai muussa oikeuspsykiatrisessa tutkimuksessa todettu itselleen tai toiselle vaaralliseksi, lääkäriellä olisi velvollisuus ilmoittaa tästä poliisille. Lisäksi lääkäriellä olisi ilmoitusvelvollisuus silloin, kun henkilö on otettu tahdosta riippumattomaan psykiatriseen hoitoon, jonka perusteena on itsemurhayritykseen pohjautuva arvio

mielisairauden aiheuttamasta vakavasta vaarasta hoitoon otetun terveydelle tai turvallisuudelle taikka muiden henkilöiden terveydelle tai turvallisuudelle. Tällä perusteella ilmoitusvelvollisuus syntyisi silloin, kun lääkäri hoidon aikana tehdyn arvion perusteella katsoo henkilön olevan sopimaton pitämään hallussaan ampuma-asetta, aseiden osaa, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia.

Lääkärillä ja muulla terveydenhuollon ammattihenkilöllä olisi kuitenkin oikeus tehdä ilmoitus henkilöstä, jonka hän potilastietojen ja henkilön tapaamisen perusteella katsoo perustellusta syystä olevan terveydentilansa tai käyttäytymisensä perusteella sopimaton pitämään hallussaan ampuma-asetta. Ilmoituksia voitaisiin säilyttää poliisin hallintoasiain tietojärjestelmässä enintään kolme vuotta ja tietoja saisi käsitellä vain aselupatietoa käsiteltäessä. (Sisäministeriö 2013)

Hallituksen esitys pyritään antamaan eduskunnalle kevätistuntokaudella 2014. Ampuma-aseilmoituksessa on mainittava sopimattomuuden perusteet. Kun tehdään ampuma-aseilmoitus, on siinä esitettävä sopimattomuutta koskeva kannanotto ja sen perustelut. Näiden ilmoitusten tekemiseen on laadittu lomake ja siitä löytyy valmis luokitus tavallisimmista perusteista, joiden vuoksi ilmoitusvelvollisuuden arvioidaan täyttyvän. Tällaisia tapauksia ovat esimerkiksi itsemurhayritykseen pohjautuva tahdosta riippumaton psykiatrinen hoito, potilaan väkivaltainen käyttäytyminen lääkärin vastaanotolla tai jos potilaan todetaan olevan vaaraksi itselleen tai toisille. (Sosiaali- ja terveysministeriön tiedotteet 19.1.2012)

Ilmoitustapauksessa lääkärin on itse kirjattava yksityiskohtaiset ja tarkat perustelut lomakkeelle, jos henkilö on katsottu jollain muulla perusteella sopimattomaksi käsittelemään ampuma-aseita. Lääkärin perusteena voi olla muun muassa aivovamma tai päihdeongelma, johon liittyy taipumus impulsiiviseen väkivaltaan tai dementoiva tai neurologinen sairaus, joka heikentää selvästi henkilön edellytyksiä käsitellä ja säilyttää asetta turvallisesti. (Sosiaali- ja terveysministeriön tiedotteet 19.1.2012)

Ampuma-aseilmoitus lähetetään Poliisihallitukselle, joka siirtää asian aselupaharkintaan paikallispoliisille, tosin tämä tapahtuu viiveellä. Tämä ilmoitus ei siten estä vahinkoja päivystysluonteisessa vaaratilanteessa. (Sosiaali- ja terveysministeriön tiedotteet 19.1.2012)

Päivystysluonteisessa vaaratilanteessa lääkäri hoitaa tilanteen rikoslain 15 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun perusteisiin tekemällä vakavasta hengen tai terveyden vaarasta ja tekee ilmoituksen paikalliselle poliisille. Vakavan vaaran uhatessa voi paikallispoliisi takavarikoida aseet välittömästi ja sillä tavalla estää niillä mahdollisesti tehtävän rikoksen. (Sosiaali- ja terveysministeriön tiedotteet 19.1.2012)

Rikoslain 15 luvun 10 § käsittelee törkeän rikoksen ilmoittamatta jättämistä. Silloin, jos henkilö tietää epäillyn potilaan suunnittelevan rikosta tai törkeää rikosta ihmisyyttä vastaan, kidutusta, murhaa tai tappoa, surmaa tai törkeää pahoinpitelyä eikä ilmoita siitä ajoissa viranomaiselle tai uhkan kohteena olevalle henkilölle on myös tuomittava rikoksen sattuessa sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi. Sakkoihin tai vankeuteen voidaan tuomita jos rikos ehtii tapahtua eikä asiasta tiennyt henkilö ole ilmoittanut asiasta viranomaisille niin ajoissa, että rikos olisi ehditty estää. Näissä tapauksissa ei kuitenkaan tuomita rangaistukseen ihmistä, jonka olisi pitänyt ilmiantaa puolisonsa, siskonsa tai veljensä tai sukulaisansa. Myöskään henkilön kanssa yhteistaloudessa tai muuten henkilökohtaisen suhteen takia läheistä ihmistä ei ole lain mukaan velvollisuutta ilmiantaa. (Rikoslaki 10 §)

Poliisihallituksen asehallinnon kirjeessä Sisäasiainministeriölle sanotaan, että vuonna 2012 on tilastoitu lääkäreiden ilmoituksia. Tilastoituja ilmoituksia oli vuoden 2012 loppuun mennessä tehty 969 kappaletta ja näistä 142 oli koskenut ampuma-aseluvanhaltijoita. Näillä luvanhaltijoilla oli ollut 478 ampuma-asetta. Suurin osa ilmoituksista oli tehty dementiaa sairastavista vanhuksista ja alkoholismista kärsivistä potilaista. Toiseksi eniten ilmoituksia oli tehty potilaista, joiden oli arvioitu itselleen tai toiselle vaaralliseksi potilaskertomuksen ja potilaan henkilökohtaiseen tapaamiseen perustuvan arvion perusteella. 27.8.2013 asti ilmoituksia

tehtiin 543 henkilöstä, joista 108:lla oli ase. Aseiden lukumäärä näissä oli ollut 337 kappaletta. (Poliisihallituksen kirje Sisäasiainministeriölle)

Kun poliisi sai ilmoituksen, lähes kaikissa tapauksissa oli aloitettu lupaharkinta, joka pääsääntöisesti johti ampuma-aselupien peruuttamiseen. Aseiden poisoton jälkeen on 14 vuorokauden kuluessa ryhdyttävä toimenpiteisiin päätöksen tekemiseksi siitä, palautetaanko esineet takaisin niiden omistajalle tai jäävätkö ne poliisin haltuun. (Poliisihallituksen kirje Sisäasiainministeriölle)

Lainsäädäntöhankkeen ollessa esittelyssä, vastusti poliisihallitus ampuma-aselain pykälää 114, jossa säädetään lääkärien ilmoitusvelvollisuutta koskevaa sääntelyä. Työryhmä on esittänyt, että uuden lain myötä poliisi ei saisi tietoja sellaisista väkivaltaan taipuvaisista henkilöistä, joita poliisilla ei muutoin olisi tietoa. Kuitenkin useimmissa tapauksissa ilmoituksen tultua on seurannut ampuma-aselupien peruuttaminen. Kyseessä on vatsa vakiintumassa oleva käytäntö eikä sitä kannataisi vielä nyt muuttaa. (Poliisihallituksen kirje Sisäasiainministeriölle)

Jos on todennäköistä lupien peruuttamisperusteelle, on lupaharkinta aloitettava. Jos on perusteltu syy epäillä ampuma-asetta käytettävän väärin, on poliisin tehtävä päätös viipymättä esineiden haltuun ottamisesta. Eduskunnan oikeusasiamies oli todennut antamassaan ratkaisussa, että ampuma-aselupien, aselupaharkinnan aloittaminen aj turvaamistoimenpiteenä tehtävä aseiden väliaikainen haltuunotto olisi käsiteltävä toisistaan erillisenä. Lisäksi Eduskunnan Oikeusasiamies oli todennut, että kahden viimeksi mainitun toimenpiteen edellytyksenä ei ole todettu olevan varmaa tai edes todennäköistä, että luvan peruuttamisperuste on olemassa. Haltuunottoon riittää, että on perusteltu syy epäillä ampuma-aseita käytettävän väärin tai jos ampuma-aseluvan peruuttaminen on pantu vireille. (Poliisihallituksen kirje Sisäasiainministeriölle)

Lääkäreiden tekemät havainnot ajoittuvat usein aikaan, joka on ennen poliisille tulevaa tapahtumaa. Esitetty muutos olisi poistanut lääkäreiden ilmoitusvelvollisuuteen liittyviä asioita niin että muun muassa väkivaltaisuusilmoitukset olisivat vähenty-

neet. Väkivallasta ilmoittaminen tai väkivallan uhka on merkittävä asia. Suunniteltu muutos olisi muuttanut tilanteen niin, että poliisi saisi ongelmista tietoa vasta poliisille esille tulleen käyttäytymisen tai muun tapahtuman perusteella. Lääkärien ilmoitusvelvollisuus olisi kaventunut vastaamaan tilanteita, joissa suoritetaan esimerkiksi mielentilatutkimus vakavan väkivaltarikoksen perusteella. Näissä tilanteissa pyytäjänä on tuomioistuimien. Näissä tilanteissa ennalta estävyys puuttuu kokonaan ja lääkärien ilmoitusmenettely velvollisuutena olisi käytännössä turhaa. (Poliisihallituksen kirje Sisäasiainministeriölle)

Lääkärit kokevat työssään myös väkivaltaa ja erilaisia uhkatilanteita. Terveystai sosiaalihuollon toimipisteen paikan ylläpitäjän tai haltijan hakemuksesta voidaan antaa lupa asettaa järjestyksenvalvoja ylläpitämään poliisin apuna järjestystä ja turvallisuutta. Yhteiskunnan tehtävänä on kuitenkin huolehtia perustuslaillisen koskemattomuuden suojan toteutumisesta ja käytössä ollut toimintamalli ja sääntely olisi aseturvallisuutta lisäävä. (Poliisihallituksen kirje Sisäasiainministeriölle)

8.4 Poliisin tiedonsaantioikeus

Poliisilain kolmannen luvun 35 §:n mukaan poliisilla on oikeus saada tarpeellisia tietoja sekä asiakirjoja maksutta ja salassapitovelvollisuuden estämättä viranomaisilta ja julkista tehtävää hoitamaan asetuilta yhteisöiltä. Asiakirjoja on oikeus pyytää silloin kun virkatehtävän suorittaminen sitä vaatii paitsi jos tietojen käyttö todisteena on kielletty tai rajoitettu laissa. Poliisilla on salassapitosäännösten estämättä oikeus perustellusta pyynnöstä saada sellaisia tietoja, jotka voivat vaikuttaa luvan saantiin. Tällaisia tietoja ovat esimerkiksi terveydentilaa koskevat tiedot, päihteiden käyttöä tai väkivaltaista käyttäytymistä koskevat tiedot. Myös asevelvollisen palveluksesta ja palveluskelpoisuudesta voidaan saada tietoja pyydettäessä.

8.5 Vaasan hallinto-oikeuden oikeustapaus diaarinumero 01543/12/1602

Y:n haulikon hallussapitolupa oli peruttu poliisilaitoksen toimesta. Y oli osoittanut omaa turvallisuuttaan vaarantavaa käyttäytymistä. Tämän vuoksi häntä oli pi-

dettävä sopimattomana pitämään hallussaan ampuma-aseita. Samalla oli päätetty ottaa haltuun Y:n ampuma-ase, koska sen hallussapitoon oikeuttava lupa oli peruutettu. Syynä toimenpiteisiin olivat Etelä-Pohjanmaan poliisilaitoksen kaksi tutkintailmoitusta ja terveydenhuollon ammattihenkilön ampuma-aseilmoitus 3.7.2012.

Y oli vaatinut poliisilaitoksen päätöksen kumoamista ja haulikon sekä haltuun otetun ilmakiväärin palauttamista. Perusteluina hän on esittänyt, että perheriita-asian yhteydessä kesäkuun 2012 alkupuolella lapsensa olivat toimittaneet aseet poliisille. Y:n aselupa-asiaa oli käsitelty vasta 7.9.2012. Näin ollen lain vaatima 14 vuorokautta, jonka aikana pitää ryhtyä toimenpiteisiin, ei ollut toteutunut hänen asiansa kohdalla. Metsästys on ollut sairaseläkkeellä olevalle Y:lle henkisesti tärkeä harrastus. Y:n mukaan haulikon ja ilmakiväärin poisottamisen seurauksena hän on sairastunut masennukseen. Aseiden haltuunotto on suurelta osin johtanut myös itsemurhayritykseen. Y oli katsonut, että tästä syystä hänen omaa turvallisuutta vaarantavaa käytöstä ei voida pitää perusteena aseluvan peruuttamiselle ja haulikon haltuunotolle.

Asiaa käsiteltiin Vaasan hallinto-oikeudessa, joka sai Etelä-Pohjanmaan poliisilaitokselta sekä Poliisihallituksen valtioneuvostolta lausunnon valituksen johdosta. Y:lle on varattu tilaisuus antaa vastine lausuntojen johdosta. Vastinetta ei ole annettu. Hallinto-oikeus hylkäsi valituksen.

Perusteluina käytettiin ampuma-aselain 92 §:ää. Tässä pykälässä todetaan, että jos on perusteltu syy epäillä että ampuma-asetta käytetään väärin, otetaan ase poliisin haltuun. Valituksessa oli esitetty että lain vaatimaa 14 vuorokauden määräaika ei ollut noudatettu asiassa, koska ase oli otettu haltuun kesäkuun alussa ja ampuma-aseen hallussapitoluvan peruuttamisasia käsiteltiin vasta 7.9.2012. Tältä osin hallinto-oikeus totesi, että ampuma-aselain 92 § määräaika koskee päätöksen tekemistä ampuma-aseen väliaikaisesta haltuunotosta. Mainittu määräaika ei sitä vastoin sääntele päätöksen tekemistä ampuma-aseen hallussapitoluvan peruuttamis-

ta. Näin ollen valituksessa esitetty väite määräajan noudattamatta jättämisestä on perusteeton.

Hallinto-oikeus totesi, että haulikko oli 12.6.2012 takavarikoitu rikosperusteisesti. Valituksenalaisen ampuma-aseen hallussapitoluvan peruuttamista koskevan asian päätöksentekoaikaan rikosprosessi on ollut kesken. Hallinto-oikeus totesi myös, että ampuma-aselain 67 §:n mukaan ampuma-aseen hallussapitoon oikeuttava lupa voidaan peruuttaa, jos luvanhaltijaa on hänen terveydentilansa tai omaa tai toisen turvallisuutta vaarantavan käyttäytymisensä vuoksi pidettävä sopimattomana pitämään hallussaan ampuma-aseita.

Ampuma-aselain pykälässä 114 mainitaan lääkärin velvollisuudesta ja muun terveydenhuollon ammattihenkilöstöllä olevasta oikeudesta salassapitosäännösten estämättä tehdä poliisille ilmoitus henkilöstä, jonka hän potilastietojen ja henkilön tapaamisen perusteella katsoo perustellusta syystä olevan terveydentilansa tai käyttäytymisensä perusteella olevan sopimaton pitämään hallussaan ampuma-asetta. Etelä-Pohjanmaan poliisilaitoksen tutkintailmoituksen mukaan Y on yrittänyt itsemurhaa. Y on M1-lähetteellä kuljetettu B:n keskussairaalaan osastolle hoitoon. Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin B:n keskussairaalan yleislääketieteen erikoislääkäri on 3.7.2012 tehnyt Poliisihallitukselle ilmoituksen. Ilmoituksen kohteena ollut Y on ilmoituksessa arvioitu itselleen tai toiselle vaaralliseksi potilaskertomukseen sisältyvän väkivaltaista tai uhkaavaa käytöstä koskevan tiedon ja hänen henkilökohtaisen tapaamisensa perustuvan arvion perusteella. Erikoislääkäri on katsonut, että Y on perustellusta syystä sopimaton ampuma-aseen hallussapitoon oikeuttavan luvan haltijaksi.

Edellä olevan perusteella poliisilaitoksella oli perusteltu aihe peruuttaa Y:n haulikon hallussapitolupa ja ottaa hänen ampuma-aseensa haltuunsa. Poliisilaitoksen päätöstä ei ole syytä muuttaa. Ilmakiväärin palauttamista koskevan vaatimuksen osalta hallinto-oikeus toteaa, että valituksenalainen päätös ei koske ilmakiväärin haltuunottoa.

8.6 Luvattomien aseiden myynti poliisin toimesta

Kansalainen on voinut vuoden 2004 alusta alkaen luovuttaa ilman rikosoikeudellisia seuraamuksia luvattomat ampuma-aseet poliisille. Jos aseiden omistaja ei itse halua myydä poliisin haltuun luovuttamaansa asetta tai halua hakea siihen hallussapitolupaa, voi poliisi myydä ampuma-aseet poliisin lukuun. Poliisi voi järjestää haltuun otettujen aseiden huutokauppoja. Huutokauppaan on pääsy sallittu vain sellaisille henkilöille, joilla on hankkimiseen oikeuttava lupa. Elinkeinonharjoittajan edustajan pitää esittää aseenkäsittelylupa ja keräilijän tulee esittää keräilijähyllyästä sekä voimassa oleva hankkimislupa. Ostajien tulee ilmoittautua huutokauppaan, ilmoittautumisen yhteydessä tarkistetaan ostajan henkilötiedot ja hankkimiseen oikeuttavat asiakirjat. Aseet voidaan myydä tai luovuttaa vain luvanhaltijalle, valtakirjalla ostaminen ei ole mahdollista. Huuto- ja ostohetkellä on oltava voimassa hankkimislupa. (Poliisi.fi)

8.7 Vaasan hallinto-oikeuden tapaus diaarinumero 01332/13/1602

Etelä-Pohjanmaan poliisilaitos oli päätöksellään ottanut X:n aseet ja hallussapitoluvat haltuunsa. Poliisilaitos oli perustellut päätöstään sillä, että X oli luovuttanut 2.6.2013 aseensa vastikkeetta valtiolle.

Aseiden haltuunoton jälkeen X valitti päätöksestä Vaasan Hallinto-oikeudelle. X oli vaatinut poliisilaitoksen aseiden haltuunottopäätöksen kumoamista ainakin sillä osin kuin se tarkoittaa ampuma-aseiden luovuttamista vastikkeetta valtiolle. Lisäksi X oli pyytänyt asiassa suullisen käsittelyn toimittamista. Perusteluissa X oli esittänyt, että hänen tarkoituksenaan ampuma-aseiden vapaaehtoisessa luovutuksessa oli ollut se, etteivät aseet joutuisi vääriin käsiin ja että ne myytäisiin valtion huutokaupassa hänen lukuunsa. X oli pelännyt humalaisten B:n terassilla olleiden henkilöiden olevan tulossa luokseen koska humalaiset olivat niin sanoneet. Ampuma-aseiden luovutusasiakirjaa ei ole tehty eikä X ole nähnyt syytä miksi olisi luovuttanut arvokkaat aseensa vastikkeetta valtiolle. Ampuma-aseet voisi X:n mukaan luovuttaa hänen pojalleen tämän hankittua asianmukaiset asekatoluvat.

Etelä-Pohjanmaan poliisilaitos ja poliisihallituksen valtionasiamies ovat antaneet lausunnot valituksen johdosta ja X on antanut vastineensa lausuntojen johdosta. Hallinto-oikeus hylkäsi pyynnön suullisesta käsittelystä koska se katsoi saavansa asiakirjoista riittävän selvityksen asian tutkimiseen ja ratkaisemiseen.

Perusteluina asian palauttamisesta poliisilaitokselle uudelleen käsittelystä mainittiin ampuma-aselain 66 §:n 1 momentin 1 kohta, jonka mukaan ampuma-aseen hallussapitoon oikeuttava lupa raukeaa, jos luvanhaltija luovuttaa toiselle pysyvästi ampuma-aseen. Ampuma-aselain 67 §:n mukaan aselupa on peruttava, jos luvanhaltija sitä itse pyytää. Kun lainmukainen ampuma-aseluvan raukeaminen on tapahtunut, poliisin on tehtävä päätös ampuma-aseiden ottamisesta poliisin haltuun. Kun ampuma-ase on luovutettu poliisin haltuun, voidaan se kolmen kuukauden kuluessa päätöksen tekemisestä luovuttaa omistajan ilmoittamalle tai hyväksymälle asianmukaisen luvan haltijalle. Poliisilla on mahdollisuus jatkaa määräaika enintään kolmella kuukaudella. Jos julkisella huutokaupalla myydään luovutettuja aseita, joita ei ole luovutettu asianmukaisen luvan haltijalle. Myyntihinnasta poliisi saa vähentää aseiden käsittelystä ja huutokaupan toimittamisesta aiheutuneet tarpeelliset kustannukset.

Poliisilaitos ei ollut esittänyt hallinto-oikeudelle X:n allekirjoittamaa kirjallista tahdonilmaisua ampuma-aseiden luovuttamisesta korvauksetta valtiolle. Asiakirjoista saatava selvitys ja ampuma-aselain 67 §:n 1 momentti huomioon ottaen hallinto-oikeus totesi, että asiassa olisi tullut ryhtyä lain vaatimiin toimenpiteisiin luvan peruuttamiseksi ja väliaikaisen haltuunottopäätöksen tekemiseksi. Poliisilaitos oli perustellut päätöstään sillä, että X on luovuttanut ampuma-aseensa vastikkeetta valtiolle. X:n ampuma-aseet olisivat siten siirtyneet lunastuksesta valtion omistukseen. X on kuitenkin ennen haltuunottopäätöksen tekoa 17.7.2013 Etelä-Pohjanmaan poliisilaitokselle 10.7.2013 toimittamassaan selvityksessä todennut luovuttaneensa aseensa poliisille myytäväksi, hallinto-oikeus katsoi, ettei luovutusta oltu tarkoitettu vastikkeettomaksi. Koska poliisilaitoksella oli ollut asiassa

erilainen käsitys, oli poliisilaitoksen päätös kumottava ja asia palautettava poliisilaitokselle uudelleen käsiteltäväksi.

9 OIKEUDENKÄYNTI HALLINTO-OIKEUDESSA

Hallinto-oikeuksien tehtävä on ratkaista kuntien ja valtion hallintoviranomaisten päätöksistä tehtyjä valituksia. Vaasan hallinto-oikeus on alueellinen hallintotuo-
mioistuun Pohjanmaan, Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakunnissa. Tämän lisäksi Vaasan hallinto-oikeuden tuomiopiiriin kuuluu vesi- ja ympäristö-
asioissa koko maa, Ahvenanmaata lukuun ottamatta. (Oikeudenkäynti hallinto-
oikeudessa, Oikeusministeriön esite)

Hallinto-oikeus käsittelee hallintolainkäyttöasiat yhden tai useamman maakunnan
alueella. Useissa asioissa valituksen saa tehdä suoraan hallinto-oikeudelle. Hallin-
nossa on yleensä valitusoikeus. Kun viranomaisen on ratkaissut asian lopullisesti,
siitä saa yleensä aina valittaa. Jos päätös on valituskelpoinen, viranomaisen liittyy
päätökseen valitusosoituksen. Valitusosoituksesta ilmenee, minne valitus pitää
tehdä ja missä ajassa. Kun valitus tehdään valitusosoitusta noudattaen, katsotaan
se oikein tehdyksi. Jos valitusosoitusta ei ole liitetty, kannattaa asiakkaan kysyä
syytä kyseiseltä viranomaiselta. (Oikeudenkäynti hallinto-oikeudessa, Oikeusmi-
nisteriön esite)

Julkisen vallan käyttö on Suomessa ollut jo varhain lakiin sidottu. Koska oikeus-
suojarjestelmän perusteisiin kuuluu yleinen muutoksenhakuoikeus, tarkoittaa se
sitä, että viranomaisten lainmukaisuus voidaan toimittaa jälkikäteen uudelleen tut-
kittavaksi. Tätä varten on kehittynyt hallintolainkäyttäjärjestelmä. Hallintolain-
käyttäjärjestelmässä on kysymys siitä, että yksittäinen muutoksenhakuasia ratkais-
taan ja oikeussuoja annetaan sitä tarvitsevalle. Lakeja tulee soveltaa kaikille sa-
malla tavoin ja yhdenmukaisesti, kuin myös tasapuolisesti ja puolueettomasti.
Hallintopäätöksistä saa siis valittaa hallinto-oikeuteen. (Hallberg ym. 1997, 1-3)

Kun asiakas valittaa päätöksestä, pitää valituskirjelmästä ilmetä, miltä kohdin pää-
tökseen hän haluaa muutosta. On ilmoitettava, haluaako hän päätökseen kokonaan
tai osittain muutosta, minkälainen muutoksen tulisi olla ja millä hän perustelee
muutosvaatimustaan. Valituskirjelmä kannattaa kirjoittaa huolella. Kirjelmän si-

sältö voi ratkaista sen, kuinka laajasti asia käsitellään hallinto-oikeudessa. Hallinto-oikeus ei kuitenkaan useinkaan voi tutkia asiaa laajemmin kuin on vaadittu. Vaatimukset ja perustelut tulee ilmaista selvästi, tämä edesauttaa asian käsittelyä ja oikean lopputuloksen syntymistä. (Oikeudenkäynti hallinto-oikeudessa, Oikeusministeriön esite)

Hallintolaki siis asettaa myös velvollisuuksia hallinnossa asioivalle. Velvoitukset koskevat esimerkiksi vireillepanon muotoa sekä asianosaisen velvollisuutta esittää selvityksiä vaatimustensa perusteista eli myötävaikuttaa siten vireille panemansa asian selvittämistä. Näitä menettelyllisiä velvollisuuksia hallintolaki sisältää melko niukasti. (Mäenpää 2011, 29)

9.1 Asian käsittely hallinto-oikeudessa

Valituskirjelmän tultua hallinto-oikeuteen, se hankkii asiasta lausunnon päätöksen tehneeltä viranomaiselta. Päätöksen perustana olevat asiakirjat hankitaan samalla. Hallinto-oikeus voi pyytää asiakasta toimittamaan lisäselvitystä asian ratkaisemiseksi. Hallinto-oikeus voi myös omasta aloitteestaan hankkia tarvittavaa lisäselvitystä. (Oikeudenkäynti hallinto-oikeudessa, Oikeusministeriön esite)

Hallintolainkäytössä on menettely pääasiassa kirjallista. Menettely on joustavampaa kuin oikeudenkäymiskaaren säännöksiin sidottu siviili- ja rikosprosessi. (Hallberg ym. 1997, 2)

Saatuana tarpeelliset asiakirjat hallinto-oikeus pyytää valittajalta selityksen hallinto-oikeuden hankkimien lausuntojen ja selvitysten johdosta. Suurin osa hallinto-oikeuteen tulleista valituksista voidaan ratkaista asiasta kertyneen kirjallisen aineiston perusteella, ilman, että asianosaista kuullaan suullisesti. (Oikeudenkäynti hallinto-oikeudessa, Oikeusministeriön esite)

Tämä perustuu oikeuteen hyvään hallintoon ja asiakkaan asian puolueettomaan, oikeudenmukaiseen käsittelyyn. Asia on käsiteltävä kohtuullisessa ajassa. Tähän oikeuteen sisältyy erityisesti jokaisen oikeus tulla kuulluksi ennen kuin häntä vas-

taan voidaan ryhtyä toimenpiteeseen, joka voisi vaikuttaa häneen epäedullisesti. Jokaisella on myös oikeus tutustua häntä koskeviin asiakirjoihin vaatimukset, jotka koskevat luottamuksellisuutta, salassapitovelvollisuutta sekä liikesalaisuuden vaatimuksia. Oikeuteen kuuluu myös hallintoelinten velvollisuus perustella päätöksensä. (Mäenpää 2011, 33)

Hallinto-oikeudessa on kuitenkin mahdollisuus suulliseenkin käsittelyyn. Jos asiakas haluaa suullisen käsittelyn, tulee hänen pyytää sitä hallinto-oikeudelta. Yleensä asiakkaan sitä pyytäessä, se toimitetaan. Kuitenkin, jos esitettyä vaatimusta ei voida lainkaan tutkia tai jos se hylätään heti, jätetään suullinenkin käsittely suorittamatta. (Oikeudenkäynti hallinto-oikeudessa, Oikeusministeriön esite)

9.2 Päätös

Kun kaikki asian selvittämiseksi tarvittava aineisto on koossa, tekee hallinto-oikeus asiassa päätöksen. Päätös postitetaan asianosaisille. Jos asia on kiireellinen, voidaan tiedoksianto antaa muullakin tavalla. (Oikeudenkäynti hallinto-oikeudessa)

Päätöksen tekoon osallistuu aina vähintään kolme tuomaria. Päätös tehdään esittelijän päätösehdotuksen perusteella. Esimerkiksi mielenterveys- ja päihdehuoltoasioissa päätöksentekoon osallistuu tuomareiden lisäksi asiantuntijajäsen. Hallinto-oikeuden päätöksestä saa yleensä valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeus antaa päätöksen yhteydessä valittamista koskevat ohjeet. (Oikeudenkäynti hallinto-oikeudessa, Oikeusministeriön esite)

9.3 Oikeudenkäynnin maksullisuus

Jos valittaja häviää juttunsa, saattaa hän joutua korvaamaan vastapuolenaan olevan yksityisen asianosaisen oikeudenkäyntikulut. Kulut voidaan tuomita maksettaviksi jos olisi kohtuutonta olettaa vastapuolen ottavan ne vahingokseen. Vastapuolenaan olevan julkisyhteisön kulut valittaja joutuu maksamaan vain poikkeustapauksissa. Julkisyhteisön kuluja joutuu maksamaan lähinnä, jos tuomioistuim

katsoo hänen suorastaan väärinkäyttäneen oikeusturvakeinoja. Jos valittaja taas voittaa juttunsa hallinto-oikeudessa, päätöksen tehnyt viranomainen voidaan tuomita korvaamaan valittajien oikeudenkäyntikulut. Myös näissä tapauksissa edellytetään että oikeudenkäyntikulujen jättäminen valittajalle olisi kohtuutonta. Lisäksi on todettava, että oikeudenkäynti johtui viranomaisen virheestä. Jos valittaja haluaa kulut korvattavan hänelle, on asiasta esitettävä vaatimus. Tietyissä tapauksissa valittaja joutuu maksamaan oikeudenkäyntikulun hallinto-oikeudelle. (Oikeudenkäynti hallinto-oikeudessa)

9.4 Päätösten pysyvyys Vaasan hallinto-oikeudessa

Korkein hallinto-oikeus on ratkaissut vuoden 2012 aikana 547 Vaasan hallinto-oikeuden päätöksistä tehtyä valitusta. Korkein hallinto-oikeus on muuttanut, kumonnut tai palauttanut hallinto-oikeuden päätöksen 66 asiassa, se vastaa 12 % tehdyistä valituksista. Muutetuista 57 asiasta ympäristöasioita oli 43, mikä kuvastaa ympäristöasioiden monimuotoisuutta ja tulkintamahdollisuuksia. Uudelleen käsiteltäväksi palautettuja asioita oli vain yhdeksän kappaletta. Vastaava luku vuonna 2011 oli 118 kappaletta. (Vaasan hallinto-oikeus, Toimintakertomus 2012)

9.5 Tilastokeskuksen tilasto ratkaisuista

Tilastokeskuksen nettisivuilta saa tietoa ratkaistuista asioista eri hallinto-oikeuksissa. Vaasan hallinto-oikeudessa on ampuma-aseasioita ratkaistu alla olevissa kuvioissa esitetty määrä.

Taulukko 1.

Vuosi	Ratkaistut yhteensä	Muutettu	Palautettu	Ei tutkittu	Käsitelty yhteensä	Ed.v. siirtyneet
2008	22	-	-	-	22	25

2009	39	3	3	1	39	40
2010	51	5	3	2	51	45
2011	23	4	-	-	23	39
2012	36	-	3	3	36	31

Vuosi	Saapuneet	Seuraavaan vuoteen siirtyneet	Siirretty muulle viranomaiselle	Käsittelyaika keskimäärin, kk
2008	25	14	-	5.7
2009	40	15	-	3.7
2010	45	11	-	4.1
2011	29	17	-	4.0
2012	31	13	-	6.3

(Tilastokeskuksen www-sivut)

Tilastokeskus tuottaa hallinto-oikeuksien ratkaisut –tilastoa, jossa kuvataan hallinto-oikeuksien toimintaa alueellisesti ja asian laadun mukaan sekä ratkaisuun kulunut aika. Asian käsittelyyn hallinto-oikeudessa kulunut aika lasketaan vireilletulopäivästä ratkaisupäivään. Tilastot perustuvat hallinto-oikeuksien asianhallintajärjestelmästä saatuihin tietoihin. Järjestelmästä saatuja tietoja voi hyvin sekä kattavasti käyttää hallinto-oikeuksien ratkaisuja kuvaavan tilaston laadintaan. (Tilastokeskus.fi)

Tilastossa käytetään perusjoukkona vireillä olleita asioita eli saapuneita, edelliseltä vuodelta siirtyneitä, ratkaistuja ja seuraavaan vuoteen siirtyneitä asioita. Tilaston perusaineisto saadaan oikeusrekisterikeskuksen ylläpitämästä hallinto-oikeuksien asianhallintajärjestelmästä. Koska tilastoissa on kaikkien hallinto-oikeuksien vuoden aikana ratkaisemat asiat, voidaan tilaston perusaineiston laatua pitää hyvänä. Tilastot tuotetaan vuosittain ja tilastovuotena on yksi kalenterivuosi. (Tilastokeskus.fi)

Taulukoissa on luetteloitu vuosien 2008-2012 aikana Vaasa hallinto-oikeuden käsittelemät asiat. Ratkaistujen juttujen lukumäärä on ollut nousussa ensin vuosina 2008-2010, kun taas vuonna 2011 on ollut selvä notkahdus ratkaistuissa jutuissa. Vuonna 2011 on Vaasan hallinto-oikeuteen tullut 29 ampuma-aseasiaa, edelliseltä vuodelta on siirtynyt 11 tapausta ja seuraavaan vuoteen siirtyneitä oli 17 kappaletta. Seuraavana vuonna 2012 on saapuneiden juttujen määrä kasvanut, niitä on ollut 31 kappaletta. Ratkaistuja eli käsiteltyjä juttuja on ollut 36 kappaletta. Vuodelta 2011 siirtyneitä juttuja on ollut 18 kappaletta.

Muutettuja, palautettuja tai tutkimatta jätettyjä tapauksia on muutamia melkein joka vuosi mutta suhteellisen vähän saapuneisiin tapauksiin nähden. Asioita ei ole siirretty käsittelyyn muille viranomaisille tässä asiaryhmässä. Käsittelyaika jutuilla on keskimäärin neljä kuukautta, enimmillään reilu kuusi kuukautta.

9.6 Poliisin tilastoa

Poliisihallinto ei vastannut kyselyyni tilastoista koskien ampuma-aselupien peruuttamisia mitenkään, joten olin täysin netistä löytyvän tilastotiedon varassa. Taulukko 2 on siis poliisihallinnon nettisivuilta kopioitu.

Taulukossa on lueteltu kaikki poliisin myöntämät luvat yhteensä vuosina 2008-2012. Poliisin käsittelemät lupa-asiat on myös eritelty poliisilaitoksittain, josta taulukkoon otin vain Pohjanmaan poliisilaitoksen käsittelemät lupa-asiat. Lukujen vertailu on hieman hankalaa koska osasta ei ole tilastotietoa saatavilla kaikille vuosille. Poliisin myöntämien lupien määrä on kaikkiaan kasvanut mutta aselupi-

en määrä on pienentynyt. Aselupien peruuttamiset ovat olleet vuonna 2010 huipussaan mutta määrä on pienentynyt vuosina 2011 ja 2012. Tätä tilastoa ei ollut saatavilla pelkästään Pohjanmaalle. Aselupia on siis myönnetty entistä vähemmän mutta myös aselupien pois ottaminen ja varoitusten antaminen on vähentynyt määrällisesti.

Taulukko 2.

Myönnetyt luvat, kpl	2008	2009	2010	2011	2012
Poliisin myöntämät luvat, kpl	1 099 139	1 090 076	1 104 210	1 185 394	1 329 222
Poliisin käsittelemät lupa-asiat Pohjanmaalla	ei tilastoa	ei tilastoa	26 595	28 537	31 546
Aseluvat	82 629	71 515	70 162	67 096	59 048
Aseluvat Pohjanmaan poliisissa	ei tilastoa	ei tilastoa	1 991	1 899	1 659
Lupavalvonnalliset toimenpiteet, kpl					
Aseiden hallussapitolupiin kohdistuvat peruutukset ja varoitukset	ei tilastoa	3 125	4 220	3 290	2 967

(Poliisin vuosikertomus 2012 ja tilastot Poliisi.fi)

10 VAASAN HALLINTO-OIKEUDEN MATERIAALI

Pääsin *Vaasan hallinto-oikeuteen* tutkimaan käsiteltyjä ampuma-aseasioita. Tutkin tapauksia, joissa ampuma-aselupa on otettu pois, peruutettu, jatkettu määräaikaista poisottoa tai evätty lupa-anomus kokonaan. Tutkin lähemmin 17 tapausta. Oikeustapauksia ei ollut järkevä kaikkia luetella työssä koska tapauksissa oli myös paljon samankaltaisuutta esimerkiksi ampuma-aseen säilytyksessä ilmenneiden rikkomusten kohdalla. Valitsin työhöni olennaisimmat tapaukset, ne jotka eniten liittyvät käsiteltyihin lainkohtiin.

Tutkin vuosien 2009 – 2014 aikana ratkaistuja tapauksia. Hallinto-oikeuden työntekijän toimesta tapaukset käsiteltiin niin, että kaikki tunnistetiedot poistettiin ja tapaukset tulostettiin minulle paperille. Oikeustapauksia oli kaikkiaan todella mielenkiintoista tutkia. Monessa tapauksessa asiaan liittyi alkoholi tai huumausaineet. Joko henkilö oli jäänyt kiinni rattijuopumuksesta tai kuljettaessaan moottoriajoneuvoa huumausaineiden ja lääkkeiden vaikutuksen alaisena. Oli myös tapauksia, jossa ampuma-aseluvan haltija oli kotonaan taikka kylässä käsitellyt aseita humalassa. Aggressiivisen käytöksen takia oli myös peruttu ampuma-aselupia ja otettu aseita poliisin haltuun. Vain yhdessä tapauksessa oli hallinto-oikeuden tuomari esittänyt eriävän mielipiteensä ja tämä oikeustapaus oli myös käsiteltynä työssäni.

Yllättävää oli, että todella monessa tapauksessa asiakas oli jättänyt pyydetyn vastineen antamatta hallinto-oikeudelle. Myös todella harvassa tapauksessa oli käytetty oikeusapua, joko julkista oikeusavustajaa tai yksityistä asianajajaa. Asiakirjoista ei selviä, miksi asiakas ei ole käyttänyt apua tapauksensa käsittelyn yhteydessä.

Lääkäreillä on velvollisuus ja muulla hoitohenkilökunnalla oikeus antaa ilmoitus henkilöstä, jonka katsoo olevan sopimaton pitämään hallussaan ampuma-asetta. Näitä ilmoituksia oli oikeustapausten mukaan yllättävän vähän. Suurin osa ilmoituksista tehdään julkisen terveydenhuollon kautta, kun käräjäoikeus on pyytänyt

henkilön mielentilatutkimusta tai kun potilas vastaanotolla osoittaa selviä alkoholisoitumisen tai esimerkiksi dementian merkkejä.

11 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Ampuma-aseluvan haltija voi menettää lupansa sekä ampuma-aseensa helposti ja yhdenkin rikkomuksen takia. Ampuma-aseluvan haltijalta odotetaan kaiken kaikkiaan fiksua, asiallista ja lainkuuliaista toimintaa ja käyttäytymistä. Ampuma-aseluvan saaminen tai ampuma-aseen hankkimisluvan saaminen on kiristynyt. Hakijalta vaaditaan muun muassa todisteet harrastuksesta.

Jos luvanhaltija kuitenkin käyttäytyy lakia noudattamatta, voidaan ampuma-aselupa peruuttaa tai ottaa kokonaan pois poliisilaitoksen toimesta. Luvanhaltijan saatua poliisilaitoksen päätöksen ampuma-aseluvan pois ottamisesta voi hän valittaa päätöksestä hallinto-oikeuteen. Luvanhaltijan valitus käsitellään kohtuullisessa ajassa, poliisilaitos ja poliisihallituksen valtioneuvoston antavat lausuntonsa valituksen jälkeen. Luvanhaltijalle varataan tilaisuus tulla kuulluksi. Yleensä ampuma-aseasiat käsitellään kirjallisesti, harvoin on tarvetta suulliselle käsittelylle. Yllättävän usein luvanhaltija jättää vastineensa antamatta. Tämä herättää kysymyksen, onko alkuperäinen valitus tehty lähinnä periaatteesta vai onko vastineen antaminen maallikolle vaikeaa? Tyytykö luvanhaltija lopulta poliisilaitoksen päätökseen vaikka onkin siitä valittanut hallinto-oikeudelle?

Lääkäreiden ilmoitusvelvollisuus ja muun hoitohenkilökunnan *ilmoitusoikeus* sellaisesta luvanhaltijasta, jonka voidaan epäillä käyttävän ampuma-asettaan väärin, on edelleen voimassa. Yleensä kuitenkin potilas on lääkärin hoidossa vasta esimerkiksi käräjäoikeuden pyydettyä mielentilatutkimusta tai esimerkiksi itsemurhayrityksen jälkeen. Monessa tapauksessa ilmoitus voi siis tulla poliisille liian myöhään. Tilastoidut ilmoitukset lääkäreiden tekemistä ilmoituksista olivat laskeutuneet vuodesta 2011 vuoteen 2012. Tämä on yllättävää varsinkin esimerkiksi sattuneiden koulusurmien jälkeen. Voisiko olla, että luvanhaltija ei uskalla ”pikkuasioissa” mennä lääkäriin tai mainita esimerkiksi väsymyksestään luvan menettämisen pelossa? Jos henkilö ei muuten lääkärin tai poliisin kanssa esitä väkivaltaista tai itselleen taikka muihin kohdistuvaa vaarallista käytöstä, on mahdoton lääkärinkään tehdä asiasta ilmoitusta tai arvioida tilanteen vakavuutta. Mahdollinen al-

koholiongelma tunnutaan peittävän hyvin lääkärin vastaanotolla oltaessa ja juuri esimerkiksi alkoholisoituneista potilaista voitaisiin ilmoitus tehdä. Alkoholilla on kuitenkin usein ollut osuutta asiaan, kun luvanhaltija on esimerkiksi ajanut humalassa tai käsitellyt asetta humalassa. Alkoholituntuu pahimmillaan laukaisevan vaarallista käytöstä jopa muuten silmälle normaalissa ihmisessä, mutta harvoin potilas on alkoholin vaikutuksen alaisena lääkärissä tai poliisin kanssa tekemisissä.

Aseiden säilytykseen on tullut tiukennuksia. Yhtäkään asetta ei saa säilyttää niin, että se on luvattomasti otettavissa käyttöön ja panokset on aina säilytettävä erillään. Tutkimissani tapauksissa luvanhaltija oli aina itse säilyttänyt aseitaan väärin, eli ne olisi ollut mahdollista ottaa luvatta käyttöön. Tapauksissa oli asetta itse käsitelty väärin. Yhdessäkään tapauksessa ei ollut esimerkiksi luvanhaltijan perheenjäsenen käsitellyt asetta, ja siitä syystä otettu ampuma-aselupaa pois. Aseiden säilyttäminen poliisin keskusvarastoissa voisi olla yksi ratkaisu siihen, ettei aseita otettaisi luvatta käyttöön mutta millä ehkäistään luvanhaltijoiden väärä aseidenkäyttö? Olisiko esimerkiksi alkolukko asekaapissa ratkaisu? Aseiden tiukentuneet säilytysmääräykset ovat saaneet runsaasti kritiikkiä aseharrastajilta ja metsästäjiltä.

Poliisin julkaisemasta tilastosta selviää, että poliisin koko Suomessa käsittelemien aselupien määrä on vähentynyt vuosina 2008-2012 ja suurin lasku on ollut vuodesta 2011 vuoteen 2012. Aseiden hallussapitolupiin kohdistuvat peruutukset ja varoitukset ovat yllättävästi laskeneet. Toisaalta lupiakin on myönnetty edellisvuosia vähemmän.

Kaiken kaikkiaan aseharrastajilta ja aseluvan haltijoilta odotetaan täysin moitteetonta käytöstä niin yksin tai muiden seurassa kotona kuin julkisilla paikoilla ja liikenteessä. Esimerkiksi huumausainerikos aiheuttaa nopeasti ampuma-aseluvan menetyksen koska yleisesti ottaen laittomia aineita käyttävät liikkuvat tietynlaisissa porukoissa ja riski muunlaiseen rikolliseen toimintaan tai väärinkäyttöihin kasvaa. Ampuma-aseluvan haltijan on siis syytä valita myös kaveripiirinsä huolella.

Aseen omistajalla on suuri vastuu ja velvollisuus säilyttää ampuma-aseensa huolellisesti ja tarkasti muiden ulottumattomissa.

Henkilökohtainen tavoitteeni opinnäytetyölle oli tarkastella eri tapoja, miksi ampuma-aseluvat voidaan peruuttaa. Tarkoitukseni oli hahmottaa mahdollisimman paljon eri syitä ampuma-aselupien peruuttamisille sekä se, kuinka pienestä virheestä luvan voi menettää. Toivon työni olevan selkeä ja mielenkiintoinen tietopaketti myös muille samasta aiheesta kiinnostuneille.

LÄHTEET

Kirjat

Hallberg, P., Ignatius, P., & Kanninen, H. 1997. Hallintolainkäyttölaki. Kauppa-
kaari Oy, Helsinki. Lakimiesliiton kustannus.

Mäenpää, O. 2011. Hallintolaki ja hyvän hallinnon takeet.4. uudistettu painos.
Porvoo. Edita Publishing.

Oikeusministeriön esite: Oikeudenkäynti hallinto-oikeudessa. TT-Urex 10/2004.

Vaasan hallinto-oikeus, Toimintakertomus 2012. Viitattu 9.2.2014

Lait

Ampuma-aselaki, 2 §, 18§. Viitattu 5.1.2013.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980001>

Ampuma-aselaki, 67§. Viitattu 27.12.2012 ja 8.2.2014
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980001>

Ampuma-aselaki, 54 §. Viitattu 8.2.2014
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980001?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=ampuma-aselaki>

Ampuma-aselaki, 91 §. Viitattu 20.1.2013
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980001>

Laki rikoslain muuttamisesta, 41 luku, aserikoksista, viitattu 20.1.2013
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2007/20070531>

Pakkokeinolaki, 5 luku, 1-5. Viitattu 18.2.2014
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1987/19870450#L5P1>

Poliisilaki 35 §, viitattu 14.2.2014

Rikoslaki 10 §, viitattu 20.1.2013

Rikoslaki 21 luku, 1-18 §. Viitattu 9.2.2014
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>

Rikoslaki 50 §, 1-4 luku. Viitattu 5.1.2013
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>

Hallituksen esitys

Hallituksen esitykset: 106/2009, 85/2013. Viitattu 11.2.2014
<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2009/20090106>

Internetlähteet

www.poliisi.fi. Viitattu 6.2.2014
<https://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/pages/6EBFCC524AF95A42C2256BDD000D3B6E?opendocument>.

Ohje ampuma-aseen deaktivoinnista. Viitattu 8.2.2014
[http://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/ExternalFiles/PolHal%20dea%20ohje%202010%2012_01_2010/\\$file/PolHal%20dea%20ohje%202010%2012_01_2010.pdf](http://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/ExternalFiles/PolHal%20dea%20ohje%202010%2012_01_2010/$file/PolHal%20dea%20ohje%202010%2012_01_2010.pdf)

Poliisihallituksen kirje Sisäasiainministeriölle
http://www.intermin.fi/download/46885_ampumaratalaki_eriava_mielipide_poliisihallitus_27082013.pdf?8adb9d56a7b4d088. Viitattu 8.2.2014

Sisäministeriön tiedote, viitattu 11.1.2014
http://www.intermin.fi/fi/ajankohtaista/uutiset/1/1/aselakiehdotus_lausunnolle_saanoksia_selkeytetaan_tsaarinaikainen_ampumaratalainsaadanto_uudistetaan

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. Viitattu 8.2.2014.
<http://www.stm.fi/search/-/results/#showResults>

Tilastokeskus. Viitattu 10.2.2014. <http://www.stat.fi/index.html>

Kyselykirje Vaasan Hallinto-oikeudelle:

Hei!

Olen opiskelija Vaasan Ammattikorkeakoulussa ja teen lopputyötäni aselupien kieltämisestä ja peruuttamisesta. Olisikohan mahdollista saada teiltä tapauksia tutkittavaksi? Haluaisin tutkia tapauksia, jotka on ratkaistu vuosina 2009-2013. Jos mahdollista, toivoisin saavani tapaukset käyttöni 5.2.2014 mennessä. Mikäli en voi tapauksia saada käyttöni, toivoisin ystävällisesti, että ilmoittaisitte minulle sähköpostilla.

Lisätietoja voi antaa Tuula Hartman

Lehtori

Oikeustieteen kandidaatti

tuula.hartman@

Ystävällisin terveisin,

Mari Kaisla

marikaisla@

Kyselykirje poliisihallitukselle:

Hei!

Olen opiskelija Vaasan Ammattikorkeakoulussa ja teen lopputyötäni aselupien kieltämisestä ja peruuttamisesta. Olisikohan mahdollista saada teiltä tapauksia ja tilastoja tutkittavaksi? Haluaisin tutkia tilastoja vuosilta 2009-2013. Haluaisin tutkia mm. sitä, onko aselupien anomusmäärät vähentyneet ja ovatko aselupien peruutukset vähentyneet. Haluaisin myös tutkia, onko aseita otettu luvanhaltijoilta enemmän pois kuin aiemmin. Onko aselupahakemuksia hylätty enemmän kuin aiemmin? Jos mahdollista, toivoisin saavani tilastot käyttööni 6.2.2014 mennessä. Mikäli en voi tilastoja saada käyttööni, toivoisin ystävällisesti, että ilmottaisitte minulle sähköpostilla.

Lisätietoja voi antaa Tuula Hartman

Lehtori

Oikeustieteen kandidaatti

tuula.hartman@

Ystävällisin terveisin,

Mari Kaisla

marikaisla@